



TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

---

---

L.Kangur

KREDIIDI ORGANISEERIMINE  
JA PLANEERIMINE

II

TARTU 1973



A-51667 IV  
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

Rahanduse ja krediidi kateeder

L.Kangur

KREDIIDI ORGANISEERIMINE  
JA PLANEERIMINE

II

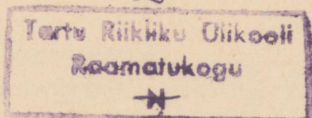
TARTU 1973

Saateks.

Käesolev õppevahend on järg õppevahendile "Krediidi organiseerimine ja planeerimine I", käsitleb põllumajanduse, varumise ja kaubanduse krediteerimist ning on mõeldud TRÜ Majandusteaduskonna statsionaarsetele ja mittestatsionaarsetele rahanduse ja krediidi ning kaubanduse eriala üliõpilastele.

Õppevahendi koostamisel on kasutatud peamiselt NSV Liidu Riigipanga juhatuselt väljaantud juhendeid eespool märgitud rahvamajandusharude krediteerimise kohta. Nende loetelu on toodud õppevahendi lõpus. Aluseks on võetud ka õpik "Организация и планирование кредита". Коллектив авторов под руководством Н.Д. Барковского. Издательство "Финансы". Москва, 1968.

Koostaja.



189637

Kinnitatud Majandusteaduskonna nõukogus 22. IV 1971.

## I. Põllumajanduse krediteerimine.

Põllumajandusele kuulub äärmiselt tähtis koht meie maa rahvamajanduse süsteemis.

NLKP XXIV kongressi direktiivides NSV Liidu rahvamajanduse arendamise viie aasta (1971-1975) plaani kohta on määratud üheksanda viisaastaku peaülesandeks tagada rahva elu järje tunduvalt tõus. "Põllumajanduse valdkonnas on ülesandeks suurendada põllumajandussaaduste keskmist aastatoodangut eelmise viisaastakuga võrreldes 20-22 protsenti, et rahuldada täielikumalt elanikkonna kasvavat vajadust toiduainete ja tööstuse tooraine järele."<sup>1</sup>

Erakordselt suur tähtsus põllumajandusliku tootmise edasiarendamisel on NLKP 1965.a. märtsipleenumi otsustel. Märtsipleenumi otsustega rakendati uus põllumajanduse planeerimise ja põllumajandussaaduste varumise kord. Põllumajandussaadustele kehtestati niisugused varumishinnad, mis tagasid nende saaduste rentaabli tootmise. Suurendati kapitaalvahetusi põllumajandusele.

Märtsipleenumi otsuste elluviimisel muudeti ka NSV

---

<sup>1</sup> NLKP XXIV kongressi direktiivid NSV Liidu rahvamajanduse arendamise viie aasta (1971-1975) plaani kohta. Kirjastus "Eesti Raamat". Tallinn, 1971, lk. 35.

Liidu Riigipanga poolt põllumajanduse krediteerimise ju-  
hendeid. Lihtsustati sovhoosidele krediidide andmise kor-  
da. Kolhoosid viidi üle otsesele vahetule krediteerimisele.  
Täiendati varustusorganisatsiooni "Põllumajandustehnika"  
krediteerimise korda.

Põllumajandusettevõtete krediteerimine toimub seega  
kolmes erikorras:

1. Sovhooside, tootmis-katsemajandite, õppe - tootmis-  
majandite ja teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete  
krediteerimine.

2. Kolhooside ja teiste kooperatiivsete põllumajan-  
duslike ettevõtete krediteerimine.

3. Põllumajanduse keskse varustusorganisatsiooni "Põl-  
lumajandustehnika" krediteerimine.

#### 1. Sovhooside krediteerimine.

Vastavalt NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite  
Nõukogu 13. aprilli 1967.a. määrusele nr. 319 viidi 1. juu-  
list 1967.a. kõik Eesti NSV Põllumajandusministeeriumile  
alluvad 168 sovhoosi katseliselt üle t ä i e l i k u l e  
i s e m a j a n d a m i s e l e. Hiljem on täielikule ise-  
majandamisele viidud ka teise alluvusega sovhoosid Eesti  
NSV-s.

NSV Liidu Riigipanga poolt anti 5. juunil 1967.a. väl-  
ja "Katseliselt täielikule isemajandamisele üleviidud sov-  
hooside ja teiste riiklike põllumajandusettevõtete lühi-  
ajalise krediteerimise korra juhendid" (nr. 50-67), mille  
alusel Riigipanga asutused praegu krediteerivad kõiki täie-  
likule isemajandamisele viidud sovhoose.

Vastavalt sellele juhendile annab Riigipank sovhoosi-  
dele lühiajalisi krediite:

a) hooajalisteks ülenormatiivseteks tootmiskuludeks, kaasa arvatud töötasu ja kaubalis-materiaalsete väärtuste varud;

b) plaani järgi määratud aastasisese puudujäägi katteks omavahendite alal: kapitaalremondiks, omakäibevahendite normatiivi juurdekasvuks, elamu- ja kommunaalmajanduse kuludeks ning muudeks plaanilisteks kulutusteks;

c) produktiiv- ja tööloomade põhikarja moodustamise kuludeks;

d) ajutisteks vajadusteks, arvelduste lõpetamiseks majandusorganisatsioonide vastastikuse võlgnevuse ühekordsetel tasaarveldustel ja muudeks otstarveteks, mis tulenevad saaduste tootmise ja realiseerimise käigust.

Sovhooside krediidi ülemmäärad määratakse NSV Liidu Riigipanga kvartalikrediidiplaanides.

Krediit üksikutele sovhoosidele hooajaliste tootmiskulude, omavahendite aastasisese puudujäägi katteks ja kaubalis-materiaalsete väärtuste varude moodustamiseks määratakse nende tootmis-finantsplaanide alusel.

Kui tootmis-finantsplaanides ei ole vahendite vajadus kvartalite kaupa kindlaks määratud, siis sovhoosile vajaliku krediidi suurus tehakse kindlaks igas kvartalis majanduslikult põhjendatud arvutuse alusel, mille sovhoos esitab pangale 10 päeva enne uue kvartali algust.

Selles arvutuses näidatakse tootmiskulude plaanilised suurused ja nende katteallikad kogu aasta kohta, kuika jagatult üksikute kvartalite lõikes kasvavas kokkuvõttes.

Sovhooside krediteerimine hooajalisteks ülenormatiivseteks tootmiskuludeks, kaasa arvatud töötasu ja kaubalis-materiaalsete väärtuste varud, ning aastasisese puudujäägi katteks omavahendite alal toimub e r i l a e n u k o n t o l t. Laekumised sovhoosile toodangu realiseerimisest ja muud rahalised sissetulekud kantakse kõik sellele kontole võlgnevuse tasumiseks Riigipangale.

Krediidid produktiiv- ja tööloomade põhikarja moodustamise kuludeks, ajutisteks vajadusteks ja ühekordse-

tel tasaarveldustel kujuneva võlgnevuse (deebetsaldo) katteks antakse eraldi laenukontolt ja tasutakse Riigipanga vastavates juhendites kindlaksmääratud korras.

E r i l a e n u k o n t o l t t o i m u b :  
arveldusdokumentide tasumine kaubalis-materiaalsete väärtuste ja teenuste eest, sealhulgas ka kaubalis-materiaalsete väärtuste ja teenuste eest kapitaalremondiks, limiteerimata tšekiraamatu tšekide maksmine ja muude arveldustega seotud operatsioonide tegemine kehtestatud korras;  
vahendite väljastamine töötasu maksmiseks ja sellega võrdsustatud maksete ülekandmine riikliku sotsiaalkindlustuse alal;

laenude andmine tagatise ülejäägi puhul, kui ülejääk selgus kontrollimisel sovhoosi bilansi järgi.

Sovhoosi arvelduskontole kantakse erilaenukontolt kapitaalmahutusteks määratud amortisatsiooni- ja kasumisummad. Amortisatsioonisumma kapitaalmahutusteks ettenähtud osas kantakse erilaenukontolt sovhoosi korraldusel tema arvelduskontole kuu aja jooksul, kuid mitte üle ühe kolmandiku kvartaliplaanis ettenähtust. Plaaniline kasum kantakse üle sovhoosi arvelduskontole summas, mis on arvutatud, lähtudes plaanilisest protsendist tegelikult laekumiselt. See protsent määratakse igaks kvartaliks sovhoosi tootmis-finantsplaanil alusel.

Laenude andmine töötasu maksmiseks, sovhooside poolt tarbijate kooperatiividest ühiskondlikuks toitlustamiseks ostetavate toidukaupade eest tasumiseks, samuti kasumisummade ülekandmine sovhooside arvelduskontodele toimub erilaenukontolt sõltumata viivisvõlgnevuse olemasolust Riigipangas.

Kui sovhoosil on viivisvõlgnevus kestusega üle 30 päeva, siis arveldusdokumentide tasumine (välja arvatud eelmises lõigus nimetatud) toimub erilaenukontolt ainult eelmisel päeval realiseerimisest saadud summade piires, mis

laekusid erilaenukontole, maha arvates arvelduskontole ülekantava kasumi osa.

Kui erilaenukontole laekub summasid debitoorsest võlgnevusest, põhitegevuse poolt kapitaalehitusele osutatud teenuste hüvitamisest ja teisi summasid, mis ei ole seoses tooangu realseerimisega ja krediidi tagatiste vähenemisega, siis võib sovhoosi palvel vastava osa neist suunata nimetatud kontolt viivisvõlgnevuse tasumiseks.

Täielikule isemajandamisele üleviidud sovhooside krediteerimise kontrollarvud krediteerimisel erilaenukonto järgi määratakse rajooni põllumajandusliku tootmise valitsusele ministriumide poolt kooskõlastatult vastavate Riigipanga kontoritega. Kontrollarvu suuruse üksikutele sovhoosidele määravad Riigipanga asutus ja rajooni põllumajandusliku tootmise valitsus.

Riigipank kontrollib pidevalt, et võlgnevuse suurus erilaenukontol vastaks kindlaksmääratud krediteerimiskontrollarvule.

Kui kontrollarvu ületamise on põhjustanud kaubalis-materiaalsete väärtuste täiendav saamine ja kulutused seoses tootmisplaani ületamisega, siis Riigipanga asutused, katkestamata sovhooside krediteerimist, taotleavad kontrollarvu suurendamist kehtestatud korras.

Kontrollarvu ületamisel seoses materiaalsete väärtuste soetamisega, arvestamata nende vajadust tootmises või seoses puudustega sovhooside finantsmajanduslikus tegevuses, esitavad Riigipanga asutused sovhoosidele nõudmise puuduste kõrvaldamiseks ja rakendavad abinõud võlgnevuse alan- damiseks ja selle viimiseks kontrollarvu piiridesse.

Sovhooside erilaenukontol olevat võlgnevust ei vormistata tähtajalistel võlakohustustega, sest laekumised ja muud rahalised sissetule- kud kantakse sovhoosi erilaenukontole.

Sovhoosi arvelduskontolt toimub kehtestatud korras:

rahaliste vahendite väljaandmine olulisteks vajadus- teks;

maksu ülekandmine riigieelarvesse põllumajandusliku tootmise põhifondide eest;

amortisatsiooni ja kasumi ülekandmine kapitaalmahutuste finantseerimise kontodele;

tagatisteta, pikendatud ja viivises oleva laenu tasumine;

kapitaalmahutusteks saadud pikaajaliste laenude, samuti põhikarja moodustamiseks (kestusega kuni 2 aastat) saadud laenude tasumine;

sotsiaal-kultuuriliste ürituste ja elamuehituse fondi ning majandi tugevdamise ja laiendamise fondi vahendite kandmine eraldi kontodele kapitaalehituse alal, samuti nende fondide ja materiaalse ergutamise fondi ning kindlustusfondi arvel muude kulutuste tegemine.

#### Krediidi tagatistest.

Riigipanga osakonnad kontrollivad sovhooside raamatupidamisaruannete (bilansside) järgi erilaenukontol oleva võlgnevuse tagatise ja krediidi sihipärast kasutamist.

Hooajaliste tootmiskulutuste kasvuperioodil kontrollitakse tagatise kvartalibilansside, aasta ülejäänud ajala kuubilansside järgi. Tagatise kontrollitakse arvutuse alusel, mille sovhoos esitab vastava vormi kohaselt.

Krediidi tagatisteks võetakse:

taime- ja loomakasvatuse, tööstusliku, abi- ja muude tootmistele kulutused (maha arvates toodangu väljatuleku) üle kindlaksmääratud omavahendite normatiivide nende objektide järgi;

kaubalis-materiaalsete väärtuste hooajalised ülenormatiivsed varud: noor- ja nuumloomad, söödad, seemned ja istutusmaterjal, naftasaadused, tahke kütus, mineraalväetised, varuosad ja remondimaterjalid (kaasa arvatud ehitusmaterjalid jooksvaks ja kapitaalremondiks), väheväärtuslikud ja kiiresti kuluvad esemed, maha arvates kulumi, taara, tooraine abiettevõtetele ja -tööstustele, põllumajanduslik ja

muu valmistoodang;

aastasise puudujääk omavahendite alal, mis on plaanis ette nähtud kapitaalremondiks, omakäibevahendite normatiivi juurdekasvuks, elamu- ja kommunaalmajanduse kuludeks ja muudeks plaanilisteks kulutusteks, kaasa arvatud kasumi hooajalised hälbed realiseeritavalt toodangult;

ostjate võlgnevus ja saada olevad summad lähetatud kaupade eest (peale viivisvõlgnevuse), maha arvates plaanilise kasumi ja normatiivi arvelõuste alal; akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid, põllumajandussaaduste kokkuostu kontraheerimislepingute järgi antud avansid.

Hooajalised ülenormatiivsed tootmiskulud võetakse krediidi tagatiseks bilansi summades, s.o. tegelikus maksumuses, kuid mitte üle plaanilise maksumuse. Hooajalised ülenormatiivsed kaubalis-materiaalsete väärtuste varud ja muud eespool nimetatud normeeritavate aktive jäägid võetakse tagatiseks sovhoosi bilansi summades.

Rentaablilt töötavatel sovhoosidel, kes täidavad jooksva aastal saaduste tootmise ja realiseerimise plaanid ja tasuvad õigeaegselt Riigipanga laenud, võetakse hooajalised ülenormatiivsed tootmiskulud krediidi tagatiseks bilansi summades, sõltumata nende kulude plaanilistest määradest.

Bilansi järgi ilmnenud tagatise ülejäägi puhul antakse sovhoosile viimase palvel üldkehtestatud korras laenu. Tagatiseta võlgnevus esitatakse sissenõudmiseks arvelduskontolt, tasumiseks vajalike vahendite puudumise korral kantakse see viivislaenu kontole.

Juhul, kui hästi töötav sovhoos määratud tähtajal saadud laenu ei tasu, võib Riigipank anda pikendust osakonna juhataja loal kuni kolmeks kuuks sovhooside krediteerimise vaba kontrollarvu arvel, selle puudumisel aga kehtestatud korras selleks otstarbeks taotletavate limitide arvel. Riigipanga vabariikliku kontori juhataja loal võib anda pikendust kuni üheks aastaks (kaasa arvatud esialgse pikenduse tähtajad) selleks otstarbeks määratud limitide arvel.

Sovhoosid, kes ei hoidnud alal neile eraldatud oma-käibevahendeid, välja arvatud juhud, kui nende puudujääk tekkis majandist olenemata põhjustel (loodusõnnetused, põud, rahe, üleujutus, loomataudid jm.), on kohustatud puudujäägi hüvitama ise, rakendades selleks organisatsioonilisi ja tehnilisi abinõusid täiendava kasumi saamiseks. Riigipangal on õigus anda ka krediiti omakäibevahendite puudujäägi ajutiseks kasutamiseks tähtajaga mitte üle kahe aasta. Krediit antakse selleks eraldatud laenulimiidi alusel.

Produktiiv- ja tööloomade põhikirja moodustamise kulud finantseeritakse peamiselt omavahenditest, mis saadakse karja prakeerimisest, tööloomade amortiseerimisest ja teistest summadest, mis on selleks sovhooside tootmis-finantsplaanides ette nähtud.

Krediit sovhoosidele põhikarja moodustamiseks, kui omavahenditest selleks ei jätku, antakse eraldi avatavalt laenukontolt selleks määratud krediidi limiidi piires. Laenu saamiseks esitab sovhoos pangale koos bilansiga andmed põhikarja moodustamise kulude kogusumma ja selleks sovhoosil olevate omavahendite kohta. Antud krediidist vormistatakse tähtajaliste võlakohustustega tingivate tähtaegadega kuni kaks aastat see osa, mis jääb aasta lõpuks omavahenditega katmata. Saanud sovhoosilt selle aasta tootmis-finantsplani, kus on fikseeritud saadud krediidi tasumine, vormistatakse tingivate tähtaegadega võlakohustused ümber võlakohustusteks konkreetsete maksetähtpäevadega.

Assigneeringud riigieelarvest Riigipanga poolt antud põhikarja moodustamise krediidi katteks avatakse ministeeriumidele. Ministeeriumid kannavad vajalikud summad neile alluvate sovhooside arvelduskontodele, kust tasutakse vastavad tähtajalised võlakohustused, kui sovhoosil ei jätku omavahendeid pikaajalise krediidi katteks.

Sovhooside krediteerimisel peavad Riigipanga asutused soodustama täielikule isemajandamisele viidud sovhooside edukat tööd, osutama kaasabi põllumajandusliku tootmise efektiivsuse tõstmisel, abistama neid rahanduse, ar-

vestuse ja kontrolli organiseerimisel nende uutes töötin-  
gimustes.

Hästi töötavatele sovhoosidele, kes katavad oma toot-  
miskulud peamiselt omavahendite arvel ja kasutavad Riigi-  
panga krediite ainult teatud perioodidel, e i a v a t a  
e r i l a e n u k o n t o s i d. Laekumised realiseerimi-  
sest ja nende muud rahalised sissetulekud kantakse arvel-  
duskontole. Ajutiste finantsraskuste korral antakse nende-  
le sovhoosidele põllumajandussaaduste tootmise ja realisee-  
rimise käigus tekkivateks vajadusteks laenu eraldi laenu-  
kontolt nende taotlustes näidatava tähtajaga kuni 60 päe-  
vaks.

Neid laene antakse teatist tagatise kohta nõudmata  
ning krediteerimise limiidiga piiramata. Edaspidi ei teos-  
tata kontrolli krediidi sihipärase kasutamise üle. Majandi-  
le antakse seda laenu ainult siis, kui viivisvõlgnevuse  
kestus ei ületa 30 päeva.

Vastavalt NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumi juhen-  
ditele on sovhooside kapitaalremondi erikontod suletud ja  
kapitaalremondi kulud kaetakse erilaenukontolt.

Lühiajalistelt krediitidelt maksavad sovhoosid Riigi-  
pangale 3 % ja viivislaenudelt 5 %.

Sovhoosid esitavad Riigipanga asutustele kindlaksmää-  
ratud tähtaegadeks tootmis-finantsplaani, raamatupidamis-  
aruanded (bilansid) ja muud krediteerimiseks vajalikud doku-  
mendid.

## 2. Kolhooside krediteerimine.

Ettekandes NLKP Keskkomitee pleenumil 24. märtsil 1965.a. "NSV Liidu põllumajanduse edasiarendamise pakilis- test abinõudest" märkis L.I. Brežnev: "Olulise tähtsusega on kolhooside finantseerimine ja krediteerimine. Põlluma- janduse Ministeriumile ja Rahandusministeriumile ning Riigipangale tuleb teha ülesandeks töötada välja ettepane- kud kolhooside finantseerimise ja krediteerimise süsteemi parandamiseks ning esitada need NLKP Keskkomiteele."<sup>1</sup>

Kahe aasta kestel töötati välja 3 eri varianti kol- hooside lühiajalise krediteerimise korra kohta. Katseli- selt rakendati kõiki variante paljudes vabariikides ja oblastites. Kõige rohkem poolehoidu leidis t e i n e v a r i a n t, mida hakati kasutama ka Eesti NSV kolhooside krediteerimisel.

Juhendid erijooksva konto kaudu kolhooside o t s e s e lühiajalise krediteerimise kohta (kolhooside katselise krediteerimise teine variant) kinnitas NSVL Riigipanga ju- hatuse esimees 11. märtsil 1967.

Endised kolhooside põhi- ja erijooksvad kontod suleti ja avati uued erijooksvad kontod (aktiivsed-pasiivsed) bi- lansikontol nr. 404 "Kolhoosid - erijooksvad kontod".

Kolhoosid viidi üle otsesele krediteerimisele nende nõusolekul.

Seoses üleviimisega otsesele krediteerimisele katkes- tati neile rahaliste avansside andmine kontraheerimislep- gute järgi.

Erijooksev konto avatakse kolhoosi juhatuse vastava

1

"NSV Liidu põllumajanduse edasiarendamise pakilis- test abinõudest". Kirjastus "Eesti Raamat". Tallinn, 1965, lk. 28.

avalduse-kohustuse alusel. Uus konto on aktiiv-passiivkonto, mille saldo võib olla nii Riigipanga bilansi aktiva kui passiva poolel.

Avalduse-kohustuse järgi palub kolhoos avada erijooksva konto kulude tasumiseks, mis on kolhoosi tootmis-finantsplaanis ette nähtud.

Kolhoosi juhatusele on kohustuslikud Riigipanga eeskirjad ja juhendid vastavate laenude väljaandmise, tagatise ja tasumise korra kohta. Kolhoos võtab endale kohustuse esitada Riigipangale tootmis-finantsplaan, raamatupidamise kvartali- ja aastaaruanded ja teised krediteerimiseks vajalikud andmed kindlaksmääratud tähtaegadel.

Erijooksvale kontole kantakse kõik kolhoosi sissetulekud, mis saadakse jooksva aasta ja eelmiste aastate toodangu realiseerimisest, osutatud teenuste eest, kindlustushüvitused hävinud külvide ja hukkunud noorloomade eest, debitoorse võlgnevuse tasumine, põhikarja üleviidud noorloomade maksumus ja samuti kõik teised rahalised laekumised peale vahendite, mis kantakse vahetult kolhooside kapitalmahutuste kontodele.

Igaks kvartaliks määrab Riigipank kooskõlastatult kolhoosi juhatusega vahendite v ä l j a a n d m i s l i m i i d i, mille piires võib teha väljamakseid erijooksvalt kontolt. Väljaandmise limiit kujutab endast rahaliste kulude kogusummat, mis on ette nähtud kolhoosi tootmis-finantsplaanis või majandi poolt täpsustatud vastava kvartali tulude ja kulude plaanis.

Riigipanga asutus võib üksikutel kvartalitel väljaandmise limiiti suurendada möödunud kvartalil tegemata jäänud kulutuste summa võrra ja jooksva kvartalil järgmise kvartali arvel tehtavate kulutuste summa võrra. Väljaandmise limiidi määramisel järgmisteks kvartaliteks peavad olema arvesse võetud parandused, mis on tehtud eelmistel kvartalitel.

Kindlaksmääratud vahendite väljaandmise limiidi teatab krediidiosakond operatsioonide osakonnale selle märkimiseks kolhoosi isikukontole.

Vahendite väljaandmise limiidis tehtavad muudatused aasta üksikutes kvartalites peavad olema tagatud kolhoosi tuludega terve aasta kokkuvõttes, selleks et mitte lasta kuludel ületada tulusid.

Finantsiliselt tugevatele kolhoosidele, kes teevad kulutusi vastavalt saadavatele tuludele, säilitavad oma käibevahendeid ja täidavad õigeaegselt oma kohustusi arvelduste tegemisel, võib Riigipanga osakonna juhataja oma äranägemisel vahendite väljaandmise limiiti mitte määrata, kuid kvartali lõpuks ei või laenude seis ületada kindlaksmääratud krediteerimise väljuvat limiiti.

Kolhoosidele, kelle tootmis-finantsplaanis ei nähta ette lühiajaliste krediitide saamist seoses sellega, et nad teevad kulutusi omavahenditega, ei määrata vahendite väljaandmise ja krediteerimise väljuvat limiiti. Maksete tasumine ja sularaha väljaandmine nende kolhooside erijooksvatelt kontodelt toimub neil kontodel olevate vahendite piires. Tootmis-finantsplaanide täitmise käigus pangakrediidi järele lühiajalise vajaduse tekkimisel antakse sellistele kolhoosidele Riigipanga osakonna juhataja loal nende avalduste põhjal krediiti erijooksva konto kaudu.

Erijooksvalt kontolt tasutakse arveldusdokumente peale arvelduste kapitaalvahetuste ja kapitaalremondi alal veel tootmistegevuseks soetatud kaubalis-materiaalsete väärtuste ja osutatud teenuste eest, antakse välja vahendeid töötaasutamiseks täidetud tööde eest, kantakse üle vahendeid tulumaksu ja kindlustusmaksete tasumiseks, sissemakseteks kolhoosnikute sotsiaalkindlustuse tsentraliseeritud üleliidulisse fondi, kapitaalvahetuste kontodele, eraldamisi jagatusse fondi ja amortisatsioonieraldisi, tasutakse põhikarjast väljapraagitud nuumale pandud loomade maksumus, tehakse kaadri ettevalmistamise, kolhoosnikute abistamise, lasteasutuste ülalpidamise, kreditoorse võlgnevuse tasumise ja teisi kulutusi vastavalt kinnitatud tootmis-finantsplaanile.

Vahendite väljaandmise limiidi piires võib erijooksvalt

kontolt välja anda limiteeritud tšekiramaatuid arveldusteks hankijatega kaubalis-materiaalsete väärtuste ja täidetud tööde ning tootmistegevusele osutatud teenuste eest, samuti avada akreditiive arveldusteks hankijatega.

Limiteeritud tšekiraamatute limiidi mittekasutamisel seoses selle tähtaja möödumisega või tšekidega arvelduste lõpetamise tõttu suunatakse nende raamatute katteks deponeeritud vahendite jääk kasutamata limiidi suuruses ning kasutamata akreditiivide summa erijooksva konto kreeditisse ja selle summa võrra taastatakse väljaandmise limiiti.

Erijooksva konto kaudu tehakse samuti möödunud aasta arvelduste lõpetamisega seosesolevaid operatsioone, kaasa arvatud ka kolhoosnikute aastaaruande põhjal kinnitatud töötasude lõpparveldus.

Neil juhtudel, kui kolhoosidel möödunud aastal kulud ületasid tulusid, peab olema jooksva aasta tootmisfinantsplaanis ette nähtud vajalikud vahendid ülekulu (kahjumite) täielikuks või osaliseks tasumiseks, s.o. jooksva aastal tasumisele kuuluvates summades.

Kolhooside otsese lühiajalise krediteerimise kord.

Riigipanga poolt määratakse igale kolhoosile erijooksva konto kaudu krediteerimise väljavalimiiit kvartali lõpuks, lähtudes eelseisva kvartali tulude ja kulude plaanist.

Krediidid, mis on välja antud jooksva aasta saagist ja toodangust saadavate rahaliste vahendite sesoonse puudujäägi katteks, tasutakse antud aasta rahalistest laekumistest.

Kui kolhoosil on vaja teha muudatusi kinnitatud tootmis-finantsplaanis, siis võivad kolhooside juhatused neid teha, kuid peavad teatama Riigipangale, milliste finantsplaanide artiklite osas (laekumise allikate ja vahendite ku-

lutamise), millistes summates ja missuguse kvartali kohta on muudatused tehtud.

Riigipanga asutused vaatavad koos kolhooside juhatus- te esindajatega läbi tootmis-finantsplaanides tehtud pa- randused ja täpsustavad vastavaks kvartaliks määratud va- hendite väljaandmise ja lühiajalise krediteerimise välju- vad limiidid selliselt, et jooksva aasta saagi ja toodangu saamiseks antud krediitide tagasimaks oleks täielikult tagatud põllumajandusliku toodangu realiseerimisest saada- vate tulude ja teiste rahaliste laekumistega sellel aas- tal.

Lühiajaliste krediitide suurus aasta lõpuks ei tohi olla suurem kui kolhooside järgmise aasta saagi ja toodan- gu saamiseks tehtud kulutused, noorloomade, lindude ning nuumloomade, seemnete, söötade, mineraalväetiste, nafta- saaduste, kaubatoodangu ja teiste tootmis-finantsplaanides ettenähtud kaubalis-materiaalsete jääkide ja kolhooside omakäibevahendite olemi vahe jooksva aasta alguseks, arves- se võttes nende vahendite täiendamist aastaplaani järgi. Seejuures on vaja omakäibevahendite olemit suurendada pi- kendatud lühiajaliste laenude ja rahaliste avansside võlg- nevuse summa võrra, pikaajaliste tootmislaenude võlgnevuse summa võrra aasta alguseks, mis tasutakse järgmistel aas- tatel, ning pikaajaliste krediitide summa võrra, mis nä- hakse ette jooksva aasta plaanis töönoorkarja ja teiste materiaalsete väärtuste ostuks, mis arvestatakse käibe- vahendite hulgas.

Lühiajaliste krediitide suuruse täpsustamiseks aasta lõpuks esitavad kolhooside juhatused Riigipanga osakondade- le hiljemalt 20. s e p t e m b r i k s andmed aasta lõpuks loodetavate lõpetamata tootmise kulutuste, kaubalis-materi- aalsete väärtuste jääkide, omakäibevahendite täiendamise ja pikaajaliste tootmislaenude seisu kohta. Samasugused täp- sustatud andmed esitatakse Riigipangale 1. detsembri seisu- ga.

Riigipanga kontorid määravad Riigipanga osakondadele kolhooside krediteerimise väljuvad limiidid suuruses, mis

tagavad vastava kvartali rahaliste vahendite puudujäägi katmise.

Raha kolhoosniketele tehtud töö eest tasumiseks annab pank kolhooside erijooksvalt kontolt kehtestatud normide ja hinnete järgi tootmisfinantsplaanis ettenähtud aasta töötasufondi piires.

Üksikutele finantsraskustes olevatele kolhoosidele antakse krediiti kolhoosnikute töötasudeks nende põhjendatud avalduste põhjal sõltumata sellest, et kolhoosil on tähtajaliselt tasumata (viivises) varem saadud pangalaenu.

Sularaha nimetatud otstarbeks annab pank päevadel, mis on vastava panga graafiku järgi kindlaks määratud kolhoosidele töötasude andmiseks. Raha antakse nimeliste tšekide järgi, millel on Riigipanga asutuse juhataja või tema poolt määratud krediidigrupi töötaja lubav pealdis. Üheaegselt tšekiga esitavad kolhoosid maksekorraldused maksude ja sotsiaalkindlustuse maksete ülekandmiseks, mis on peetud kinni töötajatelt, kes pole kolhoosi liikmed.

Raha saamiseks töötasudeks vastava perioodi eest esitavad kolhoosid Riigipanga osakonnale õiendi põhitegevuses arvestatud töötasu kohta.

### Õ i e n d

1. jaanuarist kuni ..... 197..a. arvestatud töötasu kohta (rublades)
  1. Aastaks kinnitatud töötasufond, sealhulgas perioodi eest aasta algusest aruandekvartalini, kaasa arvatult .....
  2. Arvestatud töötasu 1. jaanuarist kuni ..... kaasa arvatult .....  
(kuu)
  3. Arvestatud töötasu ..... eest .....  
(kuu)
  4. Kuulub väljamaksmisele eelmise aasta arvestuste järgi .....

- |   |            |
|---|------------|
| 5. Kinni peetud makse isikutelt, kes pole kolhoosi liikmed .....  | èest ..... |
|   | (kuu)      |
| 6. Sisemised kinnipidamised kolhoosnikutelt ja isikutelt, kes pole kolhoosi liikmed .....                   |            |
| 7. Kulutatud kolhoosnikute töötasudeks, mis on laekunud kolhoosi kassasse (peale pangast saadud raha) ..... | eest ..... |
|   | (kuu)      |
| 8. Saadud avansina sularahas .....  | eest ..... |
|   | (kuu)      |
| 9. ....   | .....      |
| 10. ....  | .....      |
| 11. Saadud sularaha (rida 3 + rida 4 minus read 5 kuni 10)  | .....      |

Ülalnimetatud töötasu arvestused on tehtud vastavalt täidetud põllumajanduslike tööde mahule ja teistele töötasu vormidele tootmis-finantsplaanis vastuvõetud vormide ja hinnete järgi ja vastavad makselehtedele.

Kolhoosi esimees:

Pea (vanem) - raamatupidaja:

Erijooksvalt kontolt antakse kolhoosidele ka sularaha nimeliste tšekkide järgi:

- loomade ja lindude ostuks nende nuumamiseks oma kolhoosi liikmetelt ning töölistelt ja teenistujatelt, kes elavad antud kolhoosi territooriumil;
- majanduskuludeks ja erifondide vahendite arvel tehtavateks kuludeks, mida ei saa tasuda sularahata arvelduste korras.

Kvartali jooksul toimub arveldusdokumentide ja tšekide tasumine erijooksvalt kontolt vahendite väljaandmise limiidi piires.

Riigipanga asutused vaatavad läbi igal kuul vahendite laekumise erijooksvale kontole ja selle kulutamise iga kolhoosi osas, kõrvaltades neid andmeid kvartali tulude ja kulude plaaniga ja krediteerimise väljuva limiidiga. Kui selgub, et plaanis ettenähtud tulud ja teised vahendid ei laeku, kuid vahendite kulutamine toimub plaanipäraselt või suuremates summades, esitab Riigipank kolhoosidele vastavad nõudmised finantsplaani täitmiseks tulude ja kulude osas. Üheaegselt teatatakse sellest rajoonis põllumajandusliku tootmise valitsusele abinõude tarvituselevõtmiseks. Kvartali lõpul kõrvalt Riigipanga osakond võlgnevust erijooksva konto järgi iga kolhoosi osas temale määratud krediteerimise väljuva limiidiga.

Juhul kui kolhoosi võlgnevus erijooksva konto järgi kvartali lõpuks osutub suuremaks kui krediteerimiseks kindlaksmääratud väljuv limiit, kantakse limiiti ületav summa viivislaenude kontole ja selle summa võrra vähendatakse järgmise kvartali vahendite väljaandmise limiiti.

Kui kolhoosid ületavad vahendite laekumise plaani, taastatakse vahendite väljaandmise limiit.

Kui laenu seis kvartali lõpuks seoses kolhooside poolt tehtavate täiendavate kulutustega üleplaanilistel töödel ja kaubalis-materiaalsete varude soetamiseks näib kujunevat üle kindlaksmääratud krediteerimise väljuva limiidi, suurendavad Riigipanga asutused sellistele kolhoosidele krediteerimise väljuvat limiiti ettenähtud korras.

Kui aga võlgnevus erijooksva konto järgi ületas kvartali lõpuks krediteerimise väljuva limiidi kolhoosist mittesõltuvatel põhjustel (vahendite mittesaamine, toodangu realiseerimise viibimine, loodusõnnetused, karantiin, loomade ja lindude spetsiaalne veterinaarne korrastamine), võib Riigipanga asutuse juhataja anda kolhoosile tema taotlusel pikendust võlgnevuse tasumiseks

t ä h t a j a g a kuni 60 päeva kolhooside krediteerimise vaba limiidi olemasolul Riigipanga asutuse kohta kokku. Liimiidi mittepiisavuse korral võivad Riigipanga asutused paluda täiendavat limiiti.

Kui mõned kolhoosid süstemaatiliselt jätavad tasumata laenuid ja hankijate arved seoses vahendite kulutamisega mittevastavalt saadavatele tuludele, paigutavad käibevahendeid debitoorsesse võlgnevusse ja üleplaanilistesse majandile mittevajalikesse ja liigsetesse kaubalis-materiaalsete väärtuste varudesse, võtavad Riigipanga asutused tarvitusele abinõud finantsdistsipliini rikkumiste kõrvaldamiseks ja vajaduste korral katkestavad täielikult või osaliselt selliste kolhooside krediteerimise pärast 30 päeva möödumist kolhooside juhatustele ja rajooni põllumajandusliku tootmise valitsustele ette teatamisest.

Kolhooside krediteerimine taastatakse pärast nende põhjuste kõrvaldamist, mille tõttu katkestati laenude väljaandmine.

Neil juhtudel, kui kolhoosidel tekkis viivisvõlgnevus ja neil on vabu rahalisi vahendeid kapitaalvahetuste kontodel, võib viivislaenu tasumine toimuda kolhooside korralduste põhjal neilt kontodelt ajutise laenamise korras.

Aruandlusest ja kontrollist.

Kolhooside juhatused esitavad Riigipanga asutustele:

- tootmis-finantsplaani, mille on kinnitanud kolhoosnikute üldkoosolek (volinike koosolek) ja läbi vaadanud rajooni põllumajanduse tootmisvalitsus ja töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee aasta alguseks, kuid mitte hiljem kui 15. veebruariks;
- 15. novembri avalduse lühiajaliste krediitide saamiseks järgmise aasta esimeses kvartalis, mis on koostatud esialgsete arvestuste põhjal;

- raamatupidamise kvartali- ja aastaaruanded NSVL Statistika Keskvalitsuse poolt kinnitatud vormidel - kindlaksmääratud tähtaegadeks.

Riigipanga asutused kontrollivad krediteerimisel:

- aasta tootmis-finantsplaanide õigeaegset esitamist kolhooside poolt ja nendes ettenähtud majandile vajalike krediitide ning nende tagasimakse suuruse õigsust;
- finantsplaanide täitmise käikutulude ja kulude osas, oma- ja laenatud vahendite ökonoomset kulutamist, kokkuhoiurežiimist ja maksedistsipliinist kinnipidamist;
- kaubalis-materiaalsete varude (tagavaraosad, väheväärtuslikud ja kiiresti kuluvad esemed jt.) seisukorda.

Liigsete või majandile mittevajalike kaubalis-materiaalsete väärtuste olemasolul ja kolhoosi poolt nende varude vähendamiseks abinõude mittetarvitusele võtmisel vähendavad Riigipanga asutused vastava summa võrra krediteerimise liimi.

### 3. Koondise "Põllumajandustehnika" krediteerimine.

Koondis "Põllumajandustehnika" müüb kolhoosidele, sovhoosidele ja teistele põllumajanduslikele ettevõtetele traktoreid, autosid, põllutöömasinaid ja muud tehnikat, tagavaraosi, taimekaitsevahendeid, mineraalväetisi ja palju muud põllumajandusele vajalikku.

NIKP XXIV kongressi direktiivid NSV Liidu rahvamajanduse arendamise viie aasta (1971-1975) plaani kohta näevad ette anda põllumajandusele viisaastaku jooksul 1700 tuh. traktorit (sealhulgas 705 tuh. künnitraktorit), 1100 tuh. veoautot, 1500 tuh. traktorite järelvankrit, 87 tuh. ekskavaatorit, 82 tuh. buldooseri, 42,5 tuh. skreeperit, samuti 15 miljardi rbl. eest põllutöömasinaid, sealhulgas 541 tuh. teraviljakombaini, 230 tuh. silo- ja 60 tuh. peedikoristuskombaini ning 6 miljardi rbl. eest masinaid tööde mehhaniseerimiseks loomakasvatuses ja söödatootmises.

Kuid peale kaubandusliku tegevuse on koondise "Põllumajandustehnika" ülesanneteks: 1. uue põllumajandustehnika katsetamine ja juurutamine; 2. riiklik järelevalve masinatraktoripargi tehnilise seisukorra üle; 3. põllumajanduslike ettevõtete tootmis-tehniline teenindamine ja remondid; 4. põllumajanduse mehhaniseerimine ja elektrifitseerimine; 5. maaparandustööd, happeliste muldade lupjamine; 6. tehniline informatsioon, reklaam jne. 1970.a. oli koondise "Põllumajandustehnika" süsteemis 3700 rajooni ja rajoonidevahelist osakonda, 300 remonditehast, 600 kaubabaasi ja spetsialiseeritud kauplust, 150 ehitus-montaažiettevõtet loomakasvatusfarmide mehhaniseerimiseks, 53 automajandit jm.

Eesti NSV-d teenindab koondis "Eesti Põllumajandustehnika", kellel on meie vabariigis 14 rajoonikoondist ja nendel omakorda 11 alluvat osakonda.

Igale "Põllumajandustehnika" isemajandavale ettevõttele on riigi poolt antud vajalikud põhifondid ja käibevahendid. Riigipangas on avatud arveldus-, laenu- ja riigieel-

arvelised kontod vastavate sihtülesannete finantseerimiseks.

"Põllumajandustehnika" osakonna rahalised kulutused, mis on seotud tootmise kui ka kaubanduslike ülesannetega, võib jagada järgmiselt:

1) kulud, mis on seotud kaubanduse ja varumise tegevusega, nii kulud kaupade ostuks, hoiulevõtmiseks kui ka müügioperatsioonideks;

2) kulud toodangu väljalaskeks, mitmesuguste teenuste ja tööde teostamiseks, remonditöökodade, masina-traktoripargi ja autode tehnilise teenindamise jaamade, autotranspordi, maaparanduse, teede korrashoiu, loomakasvatusefarmide mehhaniseerimise, tsehhide, abitööstuste ülalpidamiseks;

3) muud eksploatatsioonikulud, mis ei ole sisse võetud toodangu, teenuste ja tehtavate tööde omahinda (elamu-kommunaalmajanduse eksploatatsiooni kulud);

4) kulud, mis on seotud põhi- ja käibefondide laiendamise (kulud kapitaalmahutusteks, omakäibevahendite täiendamiseks);

5) kanded ergutusfondidesse töötajate materiaalse huvi tõstmiseks;

6) kulud, mis on seotud käibevahendite ümberpaigutamisega ja maksetega riigieelarvesse.

Kõik kulud peavad kattuma kaupade realiseerimisest, tehtud teenuste ja tööde tuludest. Kui on kaetud kõik kulud, on ülejääv osa tuludest osakonna kasum.

Teostatavate põhiliste tööde kohta on kinnitatud plaanilised hinnad või hinded.

Näiteks remonditööde ja loomakasvatushoonete mehhaniseerimise kohta on kehtestatud preiskurandihinnad, melioratsioonid, teedeehituse ja teiste mehhaniseeritud tööde kohta on plaanilised üksikhinded.

Kindlad tasunormid on masinate laenutamise eest. Kaubalises varumistegevuses on kehtivad kaubanduslikud juurdehindlused ehk mahaarvestused jaehindadest "Põllumajandustehnika" heaks.

Kõik need hinnad, hinded ja tariifid on selliselt koostatud, et nad ei kata ainult kulusid, vaid peavad võimal-

dama "Põllumajandustehnika" organisatsioonil saada ka kasumit.

Tootmise ja kaubanduse finantsplaan koondise "Põllumajandustehnika" osakondades koostatakse kontrollarvude, finantseerimise limitide ja kapitaalmahutuste plaanide alusel, mille on välja töötanud kõrgemalseisvad organisatsioonid. Selle plaani koostisosaks on finantsplaan, mis näitab osakonna tegevuse lõpptulemusi finantsiliselt, vahetõrki riigieelarvega ja kõrgemalseisva organisatsiooniga.

Finantsplaani koostamisel püütakse arvestada ja ette näha tegevuses ja tööde teostamisel võimalikke sisemisi reserve, materiaalseid ja rahaliste kulude kõiki kokkuhoiu võimalusi, kapitaalmahutuste efektiivsuse suurenemist ja tootmisvõimsuste kiiremat käikulaskmist ja üldist kulude alandamist, et sellega suurendada kasumit.

Peaobjektiks koondise "Põllumajandustehnika" krediteerimisel on nii realiseerimiseks kui ka koondise vajadusteks kaubad, ülenormatiivsed sesoonsed kaubalis-materiaalsete väärtuste jäägid ja tootmise sesoonsed kulud.

Peale nende kasutab koondis krediite ülenormatiivsetele kaubajääkidele, sesoonsete kaupade varudele, ajutiseks vajaduseks, teel olevate arveldusdokumentide tagatisel jne.

K a u b a k ä i b e a l u s e l krediteeritakse kaubabaase, kauplusi ja osakondi, mille kaubanduslik ja tootmistegevus arvestatakse ühel ja samal bilansil. Krediteeritakse kaubajääke üle omakäibevahendite normatiivi kaupades, mis on kindlaks määratud osakonna finantsplaanis vastaval perioodil. Omakäibevahendite normatiivi absoluutne summa kaupades ei tohi olla alla 35 % keskmistest aasta plaanilistest kaubajääkidest. Rahaliste vahendite ja muude aktiivsete normatiivid peavad olema tervenisti kaetud omavahenditega.

Kaubakäibe krediteerimine.

Koondise "Põllumajandustehnika" osakondadele avatakse

Riigipangas e r i l a e n u k o n t o, millelt tasutakse kõik arveldusdokumendid kaubalis-materiaalsete väärtuste eest, peale nende, mis on määratud kapitaalmahutuste ja kapitaalremondi vajadusteks.

Osakonna krediteerimine kaubakäibe alusel toimub k o n t r o l l a r v u piirides, mis on panga poolt määratud igale "Põllumajandustehnika" osakonnale, kuid maksimine erilaenukontolt ei katke, kui krediit ületab kontrollarvu.

Krediidi tasumine ja omavahendite osavõtt kaupade eest maksimisest toimub kogu kaubandusliku laekumise kandmisega erilaenukontole.

Erilaenukontolt tasutakse arveldusdokumendid kaupade ja materjalide eest, mis saabuavad osakonnale tootmise vajadusteks ja kaubanduslikuks tegevuseks, samuti transiitkorras ostjatele saadetud kaupade eest.

Kui masinad ja seadmed on tasutud erilaenukontolt, kuid koondis jätab need oma vajadusteks, siis kaetakse nende maksumus kapitaalmahutuste summadest erilaenukontole.

Kui põllumajandusliku tehnika remont toimub teistes vastavates ettevõtetes koondise korraldusel, siis tasutakse need arveldusdokumendid erilaenukontolt.

Erilaenukontolt kantakse arvelduskontole krediiti kaubanduslikust ja teenuste eest saadud laekumisest selles ulatuses, mis on vajalik koondise jooksvateks kuludeks, töötasudeks, üldmajanduslikeks ja üldtootmiskuludeks, amortisatsiooniks ja kasumiks.

Erilaenukontolt tasutakse ka laenud, mis on antud vastavate limiitide ulatuses hooajalistele kaupadele; krediidid ülenormatiivsetele sesoonsetele kaubalis-materiaalsetele väärtustele tootmisotstarbeks, mis ei ole eraldatud iseseisvale bilansile (tagavaraosad, remondimaterjalid, kütus, torud kuivendustöödeks jm.); laenud tootmise sesoonseteks kuludeks (ettevalmistustöödeks turba tootmisel, oma masinate ja seadmete jooksev remont ja muud sesoonsed kulud); teel olevatele arveldusdokumentidele ja muudele objektidele.

Erilaenukontolt antavaid kredite ei vormistata täht-

ajaliste võlakohustustega.

See osa laekumistest, mida koondis vastavalt oma fi-  
nantsplaanile ja eelarvetele kasutab oma vajadus-  
teks, nimetatakse mittekrediteeritavateks elementideks.

Mittekrediteeritavate elementide katteks raha ülekand-  
mine arvelduskontole toimub pangaga kokkulepitud päevadel,  
kuid mitte harvemini kui kord 5 päeva kestel ja kohustusli-  
kult alati kuu viimasel kuupäeval. Kui on viivisvõlgnevust,  
siis toimuvad ülekanded iga päev.

Mittekrediteeritavate elementide summa, mis tuleb  
üle kanda arvelduskontole, määratakse kindlaks arvestades  
laekumist eelmisel perioodil ja käesolevaks kuuks (kvarta-  
liks) arvutatud mittekrediteeritavate elementide summast.  
Mittekrediteeritavate elementide summasse ei võeta raud-  
tee-, vee- ja autotranspordi kulusid, mis hinnalisandite ar-  
vel on hankijatele makstud, ja oma tootmisvajadusteks läinud  
materjalide maksumust.

Mittekrediteeritavate elementide summa arvestus, mis kantakse erilaenu-  
kontolt koondise arvelduskontole.

Tuh.rbl.

1. Laekumisi I kvartalis realiseeri- mishindades	3200
2. Juurdehindlus realiseeritavatele kaupadele	360
3. Raudtee- ja veetranspordi kulud, mis on makstud hankijatele	170
4. Kulutused tootmistegevuseks	125
(maha arvatud materiaalsete väärtuste maksumus, mis tasutakse erilaenukontolt), sellest:	
tehase üldkulud	9,0
tootmise üldkulud	30,0
amortisatsiooniks	20,0
töötasud tootmistöölistele	66,0
5. Kasum tootmistegevusest	5
6. Mittekrediteeritavate elementide summa (rida 2 - 3 + 4 + 5)	320

7. Sama protsentides laekumise summast 10 %

Näiteks kui möödunud 5 päeva kestel laekus erilaenukontole 160 tuh.rbl., siis on mittekrediteeritavate elementide tagasikanne erilaenukontolt arvelduskontole 16,0 tuh.rbl.

Kui ettevõtte ei esita pangale tähtajaks vastavat arvestust, katkestab pank mittekrediteeritavate elementide ülekanndmise.

Arvestuse saamisel kantakse üle ka vahepeal ülekanndmata jäänud päevade osa.

Kui arvelduskontol ei ole küllaldaselt vahendeid töötasude väljamaksmiseks, annab ettevõtte pank töötasude broneerimise avalduse. Sel puhul kantakse puuduv summa erilaenukontole samal päeval laekunud summade piires. Selle summa võrra vähendatakse hiljem mittekrediteeritavate elementide arvel ülekanntavaid summasid.

Erilaenukonto reguleerimise kord.

Reguleerimine toimub k a k s korda kuus, perioodil 1-15. kuupäevani ja 16.-30/31. kuupäevani.

Kui ettevõtte täidab kaubamüügi ja tööde ning teenuste plaane ega lase kasvada debitoorsel võlgnevusel, võib erilaenukontot reguleerida ainult ü k s k o r d k u u s.

Erilaenukonto reguleerimiseks annab "Põllumajandustehnika" osakond pangale andmeid reguleeritava perioodil pank erilaenukontole laekunud summade kohta.

Need andmed esitatakse mitte hiljem kui 3 tööpäeva järel pärast reguleerimise tähtpäeva. Üksikutel juhtudel lubab pank andmeid esitada 5-7 tööpäeva möödumisel.

E r i l a e n u k o n t o l o l e v a l a e n u r e g u l e e r i m i n e s e i s n e b aruandeperioodil erilaenukontole krediidi tasumiseks ja omavahenditega osavõtu kattteks laekunud summade võrdlemises nõutava plaanilise laekumise summaga erilaenukontol.

Laekumise summa, mis tegelikult on laekunud krediidi tasumiseks ja oma vahenditega esavõtu katteks, arvutatakse sel teel, et üldiselt laekunud summast arvestatakse maha tagasikanded mittekrediteeritavate elementide arvel ja töötasudeks arvelduskontole summad, kui nende võrra ei ole veel vähendatud mittekrediteeritavate elementide summat.

Laekumiste kogusumma, nimetatud ka tähtajalisteks makseteks, mis peab laekuma plaani järgi erilaenukontole laenu ja omaosavõtu katteks, arvutatakse laost kaupade realiseerimise plaani (maha arvates omavajaduseks koondisele müüdud kaupu), transiidi, valmistoodangu realiseerimise ja teostatavate teenuste plaanide alusel.

Tähtajalise makse suuruseks on vahe kaupade realiseerimisest ja muudest allikatest plaani järgi erilaenukontole kvartali kestel laekuma pidava ja mittekrediteeritavate elementide summa vahel, mis kuuluvad erilaenukontolt ülekanamisele samal perioodil koondise arvelduskontole.

Kui perioodil, mida reguleeritakse, on laekumisi erilaenukontole rohkem olnud ja need ületavad nõutava tähtajaliste plaaniliste maksete summa, siis suunatakse enam laekunud summa ajutiseks vajaduseks antud laenude ennetähtajaliseks tasumiseks ja veel ülejäävas summas arvestatakse järgmiste plaaniliste tähtajaliste maksete katmiseks järgmiste perioodide eest, kuid ainult sama kvartali piires. Neid summasid ei tohi kanda koondise arvelduskontole ega arvestada järgmise kvartali tähtajaliste maksete katteks.

Juhul kui laekumisi erilaenukontole on vähem, kui pidi kantama tähtajalisi plaanilisi makseid, siis kuulub puuduv osa sissenõudmisele ettevõtte arvelduskontolt. Kui arvelduskontol ei ole küllaldaselt raha, kantakse puuduv osa viivisvõlgnevuse kontole või selle tasumist pikendab pank 60 päevaks. Pikendatud võlgnevus vormistatakse võlakohustusena.

Kui ettevõttel on kujunenud viivisvõlgnevus, siis toi-

mub i g a p ä e v a n e r e g u l e e r i m i n e k a s  
iga päev või kord 3-5 päeva kestel ja kohustuslikult igal  
16. ja 1. kuupäeval.

Kui laekumisi on reguleeritaval ajavahemikul rohkem  
kui plaaniline tähtajaline maks, siis kantakse seda ületav  
summa erilaenukontolt viivise katteks või überpöördukt.

Arveldusdokumentide maksmine kaupade ja teenuste eest  
(välja arvatud metsamaterjalid ja importkaubad) toimub  
viivisvõlgnevuse puhul erilaenukontolt eelmise päeva lae-  
kumiste ulatuses, maha arvatud tagasikanded mittekreditee-  
ritavate elementide ja töötasude arvel. Kui sellest ei jät-  
ku, makstakse järgmise päeva laekumiste arvel.

Hästi töötavad ettevõtted tasuvad maksenoüded ülal-  
märgitud korras alles 30 päeva möödumisel viivise tekkimi-  
sest, teised ettevõtted 10 päeva möödumisel.

See soodustus antakse neile ettevõtetele, kes täida-  
vad kasumiplaani ja hoiavad alal omakäibevahendeid. Maini-  
tud soodustust ei anta neile ettevõtetele, kes ei astu va-  
jalikke samme debitoorse võlgnevuse sissenõudmiseks või ri-  
kuvad panga poolt määratud arvelduste korda kaubalis-materi-  
aalsete väärtuste osas.

Kui "Põllumajandustehnika" osakonnal on viivisvõlgne-  
vus, siis laekuvad summad (kui ei ole broneeritud töötasu-  
sid ega esitatud ülekandeid või maksenoüdeid rahandusorgani-  
te heaks) suunatakse selle tasumiseks. Esimeses järjekorras  
kaetakse töötasud ja rahandusorganite nõudmised ja kui siis  
raha jätkub üle tähtajalise makse, tuleb see summa kanda  
viivisvõlgnevuse tasumiseks. On viivisvõlgnevus kaetud, jät-  
kub maksmine erilaenukontolt harilikus korras.

Krediidid hooajaks varutavatele kaupadele.

Igale liiduvabariigi "Põllumajandustehnika" koondisele  
määratakse sesoonsete kaupade nimistu, samuti nende kaupade  
hoiu tähtajad vastavalt tema tegevuse tingimustele. Eesti

NSV-s on näiteks maaharimise, külvi- ja istutusmasinad selle krediidi tagatiseks oktoobrikuust märtsikuuni, viimane kuu kaasa arvatud, koristusmasinad ja nende tagavaraosad oktoobrist kuni maini, viimane kaasa arvatud, tagavaraosad maaharimise ja külvimasinatele maikuust kuni septembrikuuni, mineraalväetised oktoobrikuust kuni veebruarini, talvine eririietus aprillist kuni oktoobrikuuni jne.

Hooajalised kaubad krediteeritakse erilaenukontolt vastavate l i m i t i d e a l u s e l .

Andmik hooajakaupade kohta esitatakse kord kuus seisuga 1. kuupäevaks. Pank krediteerib neid kogusummas, normatiivi arvestamata. Omaette laenukontosid ei avata hooajakaupade krediteerimiseks. Hooajaks varutavad kaubad taotatakse üldises korras erilaenukontolt ja jäävad erilaenukonto tagatiseks üldistes kaubavarudes.

Kui tegelikku erilaenukontol olevat võlgnevust võrreldakse krediteerimise kontrollarvuga, tuleb viimast suurendada hooajakaupade summa võrra, mis on võetud krediteerimisele vastavate andmike alusel, eraldatud laenulimiidi ulatuses, omavahendite normatiivi arvestamata.

Ülenormatiivsete sesoonsete kaubalis-materiaalsete väärtuste krediteerimine.

Ülenormatiivsetele hooajalistele kaubalis-materiaalsetele väärtusele tootmise vajaduseks, (mis ei ole eraldatud iseseisvale bilansile (tagavaraosad, remondimaterjalid, kütus, kuiv ja poolkuiv turvas, dreanaatorud maa-kuivendustöödeks), antakse krediiti vastava limiidi piires, kuid selleks eraldi laenukontot ei avata. Laen arvestatakse erilaenukontol.

Samas korras antakse laenu ka s e s o o n s e t e k s tootmiskuludeks (kulutused turba tootmise ettevalmistamiseks, oma masinate jooksvaks remondiks jm.).

Nendel sihitlustel väljaantavad krediidid suunatakse

esikorras tagatisteta, viivises oleva ja samal päeval maks-  
misele kuuluvate laenude tasumiseks ja ülejäävas summas  
erilaenukontole.

Laenud ajutisteks vajadusteks.

Ajutiste finantsraskuste puhul, mis on tingitud kau-  
bamüügiplaanide mittetäitmisest kas kaupade mittesaamise  
või nende lähetamise katkemisest transpordivõimaluste puu-  
dumisel või kaupade lähetamise seismapanekust mittemaksevõi-  
melistele ostjatele, antakse koondisele laenu aju-  
tisteks vajadusteks. Laenud ajutisteks  
vajadusteks antakse erilaenukontolt tasutud kaubalis-materi-  
aalsete väärtuste tagatisel tekkinud vajaduse piirides. Need  
laenud antakse välja eraldi avatud kon-  
tolt 30 päevaks, kuid mitte kauemaks kui kvartali lõ-  
puni. Tagatiste kohta teatmeid ei nõuta.

Ajutisteks vajadusteks krediitide andmiseks on pang-  
gal üldine limit, mille arvel panga osakonna  
juhataja selleks otstarbeks krediiti lubab. Väljaantav laen  
suunatakse esikorras tagatisteta laenude, siis viivises ole-  
vate laenude ja nende laenude tasumiseks, mille tähtpäevad  
langevad selle laenu vormistamise päevale. Ülejäänud osas  
kantakse laenusumma erilaenukontole. Laen vormistatakse täht-  
ajalise võlakohustusena. Ajutisteks vajadusteks väljaantud  
laen tasutakse tähtpäeva saabumisel erilaenukontolt. Kui aga  
ettevõttel on juba viivislaen, siis kantakse ajutise vajadu-  
se laenu tähtajaline võlakohustus ka viivises olevate laenu-  
de kontole.

Erilaenukonto reguleerimisel lisatakse sellelt kontolt  
tasutud ajutise vajaduse laenusumma selle perioodi tähtaja-  
liste maksete summale.

Kui erilaenukonto reguleerimisel selgub, et laekumised  
erilaenukontole ületavad nõutava tähtajaliste maksete sum-  
ma, siis võib selles ulatuses tasuda ajutise vajaduse kre-

diiti ennetähtaegselt, vastavalt leppides kokku kõhapealse "Põllumajandustehnika" organisatsiooni juhatajaga.

Kui kvartali viimase kuu 15 (30) päeva kohta selgub tähtajaliste maksete mittelaekumine, siis ei anta ajutis- teks vajadusteks krediiti välja. Panga osakonna juhataja võib aga "Põllumajandustehnika" juhtkonna palvel puuduva müügisumma sisse nõudmata jätta.

T e e l o l e v a d a r v e l d u s d o k u m e n -  
d i d krediteeritakse erilaenukontolt.

Laenude tagatise kontrollimisest.

Peamiseks kontrollimise vormiks, mida pank kasutab krediteerimisel, on laenu tagatiste kontrollimine. Selleks vastandab Riigipank igal kuul "Põllumajandustehnika"koondise kuubilansi järgi krediteeritavate makstud kaubalis-materiaal- sete väärtuste jääke, maha arvates omakäibevahendite norma- tiivi kaupades laenuseisuga. Tagatisteta võlgnevus nõutak- se sisse arvelduskontolt; kui seal raha pole, siis kantak- se võlgnevus viivislaenukontole. Tagatiste ülejäägi korral võib ettevõtte saada täiendava krediidi ülejäägi ulatuses,ma- ha arvates kaupade maksumuse, mis jäi realiseerimata jooksva kvartali müügiplaani mittetäitmise tõttu.

Raamatupidamise bilansside alusel kontrollib ja ana- lüüsib pank "Põllumajandustehnika" osakonna poolt kaupade müügi ja tellitud tööde plaanide täitmist, raha laekumist erilaenukontole, rentaablust ja teisi näitajaid. Suurt tä- helepanu pöörab pank kolhooside, sovhooside ja teiste ost- jate ja tellijate poolt ostetud kaupade ja tellitud tööde õigeaegsele maksmisele.

"Põllumajandustehnika" koondise finantsiline seisund oleneb õigest kaubakäibe organiseerimisest, s.o.õigeaegselt sovhooside ja kolhooside varustamisest tootmistehnikaga, transiitsaadetiste suurendamisest ja käibekulude alandami- sest.

Vastavas rajoonis mittevajalike kaupade ladudesse kogumine külmutab kinni käibevahendeid ja suurendab käibekulusid.

Halvasti töötavate ettevõtete vastu rakendab pank mitmesuguseid sanktsioone, mis võivad ulatuda kuni krediteerimise lõpetamiseni. Hästi töötavatele ettevõtetele annab pank mitmesuguseid soodustusi, eriti töötasude väljamaksmisel. Töötasudeks antakse "Põllumajandustehnika" ettevõtetele raha arvelduskontolt. Kui seal ei ole küllaldaselt raha järjekordseks töötasude maksmiseks, siis kantakse puuduv summa selleks arvelduskontole erilaenukontolt. Soodustusi tehakse ka krediteerimisel erilaenukontolt viivislaenu puhul, jätkates 30 päeva kestel kaupade maksmist erilaenukontolt.

## II. VARUMISORGANISATSIOONIDE KREDITEERIMINE.

Õigeaegne ja hästi korraldatud põllumajandussaaduste - nii toiduainete kui tööstusliku tooraine varumine on suure tähtsusega elanike varustamisel toiduainetega ning kerge- ja toiduainetetööstuse kindlustamisel vajalike toormaterjalidega. Põllumajandussaaduste tootjatele on aga vaja püsivat turgu kogu toodangu realiseerimiseks kindlate hindadega. See võimaldab tootmise mahtu pikemaks ajaks ette planeerida ja toodangu maksimaalset saamist minimaalsete kuludega.

Järelikult on põllumajandustoodete varumist vaja:

- 1) elanikkonna tarbimisvajaduste rahuldamiseks kõrgekvaliteediliste toiduainetega; 2) et täielikumalt rahuldada nõukogude rahva järjest kasvavaid vajadusi, peab riik oma käsutuses hoidma pidevalt suureneva hulga põllumajandussaadusi; 3) et arendada edasi kerge- ja toiduainetetööstust, peab riigil olema küllaldane hulk niisuguseid põllumajandussaadusi, mis on tooraineks nendele tööstusharudele; 4) põllumajanduslike toodete varumise vajadust dikteerivad ka põllumajandusliku tootmise iseärasused. Põhiliste põllumajandussaaduste tootmine on hooajalist laadi, aga nende tarbimine on aastaringne. Siit tekib vajadus mitte ainult nende varumiseks, vaid ka hoidmiseks ja ümberjaotamiseks vastavalt meie maa mitmesuguste rajoonide vajadustele; 5) sotsialistlik riik laiendab aastast aastasse oma sidemeid teiste riikidega. Väliskaubanduseks minevate kaupade hulgas moodustavad põllumajandustooted märkimisväärse osa.

Need on tähtsamad põhjused, mis tingivad põllumajandussaaduste riikliku varumise vajaduse, mis on linna ja maa vaheliste kaubanduslike sidemete erivormiks sotsialistliku tööstuse ja põllumajanduse vahel.

Vastavalt NSV Liidu Ministrite Nõukogu 12.sept.1969. a. määrusele nr. 746 muutis Eesti NSV Ministrite Nõukogu senise Ministrite Nõukogu juures oleva Riikliku Varumiskomitee Eesti NSV liidulis-vabariiklikuks Varumisministriteeriüksus, kellel on kõigis rajoonides riiklikud inspektorid põllumajandussaaduste kokkuostuks.

Teravilja, tehniliste kultuuride, liha, piima, karusnahkade ja teiste põllumajandussaaduste varumine ja kokkuost toimub sovhooside ja kolhoosidega sõlmitud kontraheerimislepingute alusel.

Kontraheerimislepingutes on ette nähtud: 1) sovhooside ja kolhooside kohustused riigile põllumajandussaaduste müügi lepingus märgitud kogustes, kvaliteedis ja tähtaegadel üksikute põllumajandussaaduste liikide järgi; 2) vastavate varumisorganisatsioonide ja ettevõtete kohustused toodangu vastuvõtuks ja selle eest maksmiseks riigi poolt määratud hindades.

Kontraheerimislepingud sõlmitakse kolhooside ja sovhoosidega kuni 5 aastaks, võttes aluseks riikliku kokkuostu ja põllumajanduse arendamise perspektiivplane. Igal aastal täpsustatakse kontraheerimislepinguid vastavalt kinditatud riiklikule põllumajandussaaduste kokkuostu plaanile sellel aastal. Lepingutes nähakse ette ka üleplaanelise toodangu müük üksikute kolhooside ja sovhooside lõikes.

Liha, piima, aedvilja, toorlina, elusloomade kokkuostu ja varumisorganisatsioonid ostavad põllumajandussaadusi kokku, säilitavad neid ja töötlevad esmaselt.

Põllumajandussaaduste kokkuostu üldine juhtimine on meie vabariigis ENSV Varumisministeeriumi ülesanne, kelle inspektorid töötavad rajoonides tihedas kontaktis põllumajanduse tootmise valitsustega.

Põllumajandussaadusi kokkuostvate organisatsioonide käibevahendite vajadus ja ringlus on seotud põllumajandussaaduste kokkuostu hooaegadega.

Põllumajandussaaduste kokkuostu- ja varumishinnad on

väga mitmesugused, ja selleks et need hindade kõikumised ei takistaks toiduainetetööstustes liha, piima, leiva ja teiste iga päev kasutatavate toodete omahinna arvutamist ning sellel alusel ettenähtud kasumi väljatoomist ja riigieelarvesse kandmist, on põllumajanduslikele toormaterjalidele välja töötatud ühtsed arvestushinnad, mille alusel peetakse arvestust ja koostatakse toodangu omahinna kalkulatsioonid. Kui toodangu omahind on ühtsetest arvestushindadest kas kõrgem või madalam, siis reguleeritakse esineva vahe riigieelarve vahendite kaasabil.

Omakäibevahendite normatiivid vastavatele põllumajandussaadustele arvutatakse uueks varumishooajaks suuruses, mis võimaldab hoida tootmiseks ja tarbimiseks küllaldasi varusid.

Varumisorganisatsioonide krediidiobjektideks on ülenormatiivsed põllumajandussaaduste jäägid, tootmismaterjalide sesoonsed varud, mõnel juhul valmistoodang, laenuid natuuras, hooajavahelised katkemata kulud ja teel olevad arveldusdokumendid.

Riigipank krediteerib varumisorganisatsioone erilalaenukonto kaudu. Kui varumisorganisatsioonidel on teistes asustatud punktides mitteisemajandavad abi-punktid, siis avatakse nendele alalaenukontod, et sellega kindlustada õigeaegne maksimine tootjatele varutud põllumajandussaaduste eest. Kaks korda kuus kantakse alalaenukontode jäägid üle ettevõtte põhierilalaenukontole.

Riigipank annab varumisorganisatsioonidele avansskrediiti põllumajandussaadusi vahetult varumisorganisatsioonidele andvatele kolhoosnikutele, aga ka tööliste ja teenistujatele makamiseks.

Riigipank arvutab avansskrediidi suuruse põllumajandussaaduste eelseisva kuu või kvartali varumisplaani alusel. Arvestus näitab sularaha summat, mis makstakse kolhoosnikutele ja teenistujatele teatud ajavahemiku nende poolt äraantud toodangu eest.

Avansskrediidi suuruse määramisel arvestatakse abi-

punktide kaugust Riigipangast, nendega sidepidamise võimalusi ja sularahalise varumisplaani suurust. Avansskrediit antakse korraga välja 3-10 päeva vajaduste katmiseks, erijuhtudel varumisorganisatsiooni juhataja palvel ja Riigipanga osakonna juhataja nõusolekul ka pikema aja vajadusteks, kuid mitte üle 15 päeva.

Varujatele kariloomade ostude kolhoosnikutelt ja teistelt kodanikelt sularaha ei anta. Arveldused kolhoosnikutega ja teiste kodanikkudega ostetud kariloomade eest peavad toimuma varumisorganisatsiooni kassa kaudu või ülekannetega posti teel.

Üldist avansskrediidi summat varumiseks vähendatakse arvatavate sularaha laekumiste võrra varumisorganisatsiooni kassasse.

Avansskrediidi ülemmäära arvutamiseks esitab varumisorganisatsioon Riigipangale mitte hiljem kui iga kuu 5. kuupäevaks (kvartali esimese kuu 5. kuupäevaks) summalises väljendis varumisplaani jooksvaks kuuks või kvartaliks võrdsete ostude puhul kuude lõikes.

Arvestus koostatakse järgmiselt:

Jrk. nr.	Toodangu nimetus	Üldine varumisplaan	Tuh.rbl. Sellest sularahas
	Aedvili	900,0	200,0
	Juurvili	1100,0	254,0
1.	Kokku	2000,0	454,0
2.	Sularahas makstavad kokku-ostukulud		4,4
3.	Laekumisi sularahas organisatsiooni kassasse		8,4
4.	Sularaha vajadus arvelduseks tootjatega (rida 1+2 - rida 3)		450,0

Jrk. nr.	Toodangu nimetus	Üldine varumis- plaan	Tuh.rbl. Sellest sularahas
5.	Vajadus üheks päevaks rubla- des (rida 4:90 või 30)		5000
6.	Avansskrediidi vajadus päe- vades		4
7.	Vajatav krediidimäär (rida 5 x rida 6)		20,0

Avansskrediidi suurus määratakse harilikult üheks kuuks, kuid vajaduse korral võib seda ka vahepeal läbi vaadata ja muuta. Kui varumise tegelik käik ja plaan seda lubavad, võib väljaantava avansskrediidi summa arvutada ka kvartali kohta.

Avansskrediidi summad antakse välja varumisorganisatsioonidele erilaenukontolt ka viivislaenu puhul rahaliste tšekide esitamisel või kantakse varumissettevõtte korraldusel üle mitteisemajandavatele varumispunktidele.

Varumisorganisatsiooni võlgnevuse tagatiseks võetakse avansskrediidi saaja erilaenukontol koos varutud kaubalis-materiaalsete väärtustega ka avansisumma, mis on varujate käes, ja sularaha jääk varumisorganisatsiooni kassas, mis on määratud varutavate kaupade eest maksmiseks, kuid mitte suuremas summas kui arvatatud avansskrediidi määr. Varumisorganisatsioonid näitavad neid summasid raamatupidamise andmetel andmikkudes kaubalis-materiaalsete väärtuste kohta eri ridadena peale põllumajandustoodangu maksu-  
muse makstud jäägi.

Avansskrediiti ei vormistata tähtajaliste kohustustega. Riigipanga asutused kokkuleppel varumisorganisatsiooniga määritlevad, millises summas tuleb avansskrediiti välja anda varumisorganisatsioonile ja kui palju üle kanda mitteisemajandavatele varumispunktidele.

Avansskrediidi summa, mida kasutab varumisorganisatsioon ise, antakse temale välja avansskrediidi vormistamise päeval erilaenukontolt tšeki vastu.

Avansskrediidi see osa, mis on ette nähtud mitteisemajandavatele varumispunktidetele, kantakse üle varumisorganisatsiooni maksekorralduste alusel teiselinnalistesse Riigipanga osakondadesse nende varumispunktide jooksvatele kontodele. Need summad kantakse üle erilaenukontolt, möödudes arvelduskontost, tingimata avansskrediidi väljaandmise päeval.

Avansskrediidi uuendamine, s.o. raha teistkorne väljaandmine varumise jätkamiseks toimub erilaenukontolt tšeki vastu varumisorganisatsiooni vastava avalduse-õiendi alusel, milles näidatakse andmed, mis kinnitavad varem saadud avansskrediidi kulutamist arveldusteks kauba andjatega sularahas.

Avaldus-õiend sisaldab järgmisi andmeid:

Jrk. nr.	Varumispunkti nimetus või varujate ees- ja perekonnanimed	Kassa arvel- duste või varujate aruannete nr.	Lisatud kviitun- gid ajavaher- miku eest	Kviitun- gite nr.	Sum- ma tuh. rbl.
	Karl Kask	nr.25 16.VII	10.-15.VII	725-760	3,0
	Peeter Lepik	nr.70 14.VII	9.-13.VII	987-998	4,5

---

1.	Kokku makstud sularahas	7,5
2.	Saaduste veo- ja muud kulud sularahas	-
3.	Laekus sularaha varumisorganisatsiooni kassasse ja maksti tagasi varujate poolt	0,5
4.	Kulutatud sularaha summa, mis kuulub taastamisele (1+2-3) rea 5 piirides	7,0
5.	Avansskrediidi ülemäär selles osas, mida kasutab varumisorganisatsioon ise kohapeal	10,0

Kvitungitele, mis on lisatud ostuaruannetele ja mis on sisse võetud arveldusse-õiendisse avansskrediidi taastamiseks, peab varumisorganisatsiooni raamatupidaja tegema märkuse "Väljamaksu õigus kontrollitud, krediit on saadud avalduse-õiendi nr. .... järgi "...." ..... kuupäevast".

Avansskrediidi suurust kontrollitakse igas kuus (kvartalis) vastavalt varumise mahu muutumisele. Vajaduse korral võib avansskrediidi suurust kontrollida ka kuu kestel vastavalt varumise tegelikule käigule. Avansskrediidi suurendamisel annab pank täiendavat laenu samas korras kui esialgse krediidi määramisel. Avansskrediidi vähenemisel taastatakse avansskrediit ainult vähendatud summa piirides. Kui varumisorganisatsioon ei esita uueks aastaks andmeid, mis on vajalikud avansskrediidi määramiseks eelseisvaks kuuks, lõpetab pank avansskrediidi taastamise ja sularaha väljaandmise arveldusteks kauba tootjatega.

Varumisorganisatsioonid on kohustatud pangale esitama koos kuubilansiga andmed eelmisel kuul saadud avansskrediidi kasutamise ja sularaha jäägi kohta kassas ja aruandvate varujate käes.

Kui aruandest selgub, et varumisorganisatsioon on saadud avansskrediiti tarvitanud mitte sihipäraselt, nõuab pank selle osa avansskrediidist sisse organisatsiooni arvelduskontolt ja seal raha puudumisel kannab selle summa viivislaenukontole ning nõuab süüdlaste vastutusele võtmist.

Riigipank on kohustatud perioodiliselt kohapeal kontrollima avansskrediidi sihipärasest kulutamist, pangale avansskrediidi taastamise puhul esitatavate andmete õigsust ja vastavatele dokumentidele ettenähtud pealdiste tegemist.

Kui kontrollimisel avastatakse, et varumisorganisatsioon esitab pangale ebaõigeid andmeid, on pangal õigus nõuda, et avansskrediidi taastamisel esitataks panku vastav algdokumentatsioon, mille alusel on aruanded koos-

tatud. Pärast kontrollimist tagastatakse kõik need dokumendid varumisorganisatsioonile.

Pangal on õigus sellistel juhtudel vähendada väljaantavat avansskrediidi summat ja nõuda viivitamatult kõigi puuduste kõrvaldamist arvepidamisest kohapeal.

Organisatsioonid ja ettevõtted, kes varuvad ja tegelevad kokkuostuga, on kohustatud maksma toodangu andjatele järgmistel tähtpäevadel:

kolhoosidele ja sovhoosidele nendelt saadud põllumajandussaaduste eest teisel päeval pärast põllumajandussaaduste vastuvõttu, kuid mitte harvemini kui kord 5 päeva kestel;

kolhoosnikutele ja teistele töötajatele põllumajandussaaduste, samuti toorkala või utili eest kohe toodangu või esemete saamisel või tähtaegadel, milles on kokku lepitud erikorras.

Vastuvõetud toodangu ja esemete eest makstakse riiklikele ja kooperatiivsetele ettevõtetele ülekannetega, kolhoosidele maksekorralduste registritega kolhooside erijooksvatele kontodele Riigipangas; kolhoosnikutele ja teistele üksiktootjatele otse sularahas või nende soovil kas sidekontorite või hoiukassade kaudu.

Krediidid erilaenukonto kaudu.

Erilaenukonto kaudu saavad varumisettevõtted krediiti kaubalis-materiaalsete väärtuste, vormistamata saadeti-  
te ja teel olevate arveldusdokumentide tagatisel. Iseseisvat laenukontot arveldusdokumentide krediteerimiseks varumisorganisatsioonidele ei avata.

Erilaenukontolt antav krediit on siin esmajärjekorras maks krediit, sest selle esimene ülesanne on tagada põllumajandussaaduste tootjatele õigeaegne ja täielik maksmine. Pärast põllumajandussaaduste või varutavate väärtuste eest maksete teostamist muundub käibes olev krediit krediidiks materiaalsete väärtuste jääkide tagatisel.

Õigeaegset maksmist põllumajandussaaduste tootjatele tagab ka see, et krediiti selleks otstarbeks antakse limiidita ja ka viivisvõlgnevuse puhul. Teisi materiaalseid väärtusi, kaasa arvatud tööstuslik toormaterjal ja põhimaterjalid, makstakse erilaenukontolt küll ilma limiidita, kuid seda ainult viivisvõlgnevuse puudumisel.

Erilaenukonto tagatiseks on kogu põllumajandussaaduste ülenormatiivne makstud jääk limiidivabalt, teised materiaalsed väärtused vastavalt Riigipanga instruksioonidele. Näiteks valmistoodang liha- ja võitööstuses krediteeritakse limiidivabalt, konservitehases aga limiidi piires. Teravilja varuvates ettevõtetes krediteeritakse taarat ilma limiidita, kõigis teistes ettevõtetes limiidi piires.

Ilma limiidita on erilaenukonto tagatiseks inkassoks antud maksenõuded, mille maksetähtpäevad on ees, mille maksmise aktsepteerimisest ostja pole keeldunud ja mille kohta pole saabunud teadet nende kartoteeki 2 paigutamise kohta raha puudumise tõttu ostjatel.

Erilaenukontol olev võlgnevus tasutakse kõigi realisatsioonist saadavate laekumistega nende kandmisega ettevõtte erilaenukontole.

Raha broneerimisel palkadeks, kui arvelduskontol ei ole selleks broneerimiskirja ulatuses raha, kantakse puuduv summa sama päeva laekumistest ettevõtte arvelduskontole.

Kaks korda kuus, 1. ja 16. kuupäeva seisuga reguleeritakse erilaenukontot.

Andmed põllumajandussaaduste seisude kohta koostatakse nende üksikute liikide järgi, näidates nende kogused, varumishinnad ja lisakulud plaanitud normide piires.

Eelmisest aastast ületulevat põllumajanduslikku toodangut krediteeritakse tegelikes aastaaruandega välja toodud hindades.

Kogu kreditoorne võlgnevus, ka põllumajandussaaduste

tootjatele, arvatakse krediteeritavate kaubalis-materiaalsete väärtuste üldseisust maha.

Peale krediteeritavate põllumajandussaaduste seisuga on teatmetesse võetud ka see toodang, mille on varunud varumissettevõtete abipunktid, s.o. abipunktid, kellele on avatud allerilaenukontod Riigipanga teistes osakondades. See pärast on tarvis, et reguleerimisel arvestataks ka seda võlgnevust, mis on allerilaenukontodel, ja see arvatakse juurde põhierilaenukonto võlgnevusele.

Allerilaenukontodel võivad koguneda ka vahendid ettevõtte kasuks (kreditsaldod). Erilaenukonto reguleerimisel vähendatakse selles summas laenuseisu, mida võrreldakse tagatiste seisuga.

Kui erilaenukonto reguleerimisel esineb tagatiste ülejääki, siis selle tagatisel väljaantav täiendav krediidisumma suunatakse esmajärjekorras viivisvõlgnevuse, siis tagatiseta võlgnevuse ja samal päeval maksmisele kuuluva võlgnevuse katteks. Kui väljaantavast täiendavast krediidist veel midagi üle jääb, siis kantakse see ettevõtte arvelduskontole.

Tagatiseta võlgnevus nõutakse sisse ettevõtte arvelduskontolt või raha puudumisel seal kantakse viivisvõlgnevuse kontole.

Laenud natuuras.

Kolhoosid ja sovhoosid võivad varumisorganisatsioonidelt laenuks saada teraviljaseemet, loomasööta ja ühiskondlikuks toitlustamiseks vajalikke toiduaineid. Nende saaduste laenamisel annavad kolhoosid ja sovhoosid varumisorganisatsioonidele vastavad võlakohustused. Võlakohustuste ulatuses saavad varumisorganisatsioonid krediiti. See krediit arvestatakse rahalises maksumuses ja antakse välja varumisorganisatsioonidele l i h t l a e n u k o n t o l t l i m i i d i t a. Seda krediiti saab ka viivisvõlgnevuse puhul varumisorganisatsioonide erilaenukonto reguleerimise päevadel, kusjuures varumisorganisatsioonid esitavad pan-

gale registrid kolhooside ja sovhooside poolt antud võlakohustuste kohta. Registris märgitakse natuuras antud laenu rahalises väärtuses ja nende saaduste tagastamise tähtpäevad.

Väljaantav krediit suunatakse erilaenukontole, sest laenatavad põllumajandussaadused olid erilaenukonto tagatiseks. Neid laene tähtajaliste kohustustega ei vormistata.

Pangalaenu, mis on antud kolhooside ja sovhooside naturaallaenude võlakohustuste alusel, tasutakse erilaenukontolt siis, kui kolhoosid ja sovhoosid on tagastanud laenatud saadused natuuras varumisorganisatsioonidele ja seega need saadused on uuesti erilaenukonto tagatiseks.

Natuuras saadud laenude tagastamise lõpptähtpäevade saabumisel nõutakse tasumata laenu summa sisse varumisorganisatsiooni arvelduskontolt. Kolhoosid ja sovhoosid on kohustatud seemnevilja laenu varumisorganisatsioonidele tasuma esimestest varutava teravilja kogustest.

Põllumajandussaaduste hinnavahede katmisest.

Kui põllumajandussaadused võetakse krediidi tagatiseks arvestushindades, kusjuures nende eest kolhoosidele ja sovhoosidele on makstud varumishindades, mis võivad olla kallimad või odavamad arvestushindadest, siis kujunevad hinnavad. Et varumisorganisatsioonidel hinnavahede tõttu ei kujuneks liigset kasumit või kahjumit, kantakse hinnavad erilaenukonto reguleerimisel pangas avatud hinnavahe k o n t o l e. Hinnavahe summa teeb pank kindlaks erilaenukonto reguleerimisel ettevõtte poolt esitatud andmete alusel.

Kui tootjatele saaduste eest makstud summa on kõrgem nende maksumusest krediteerimise hinnas, kannab pank vahe katteks hinnavahe kontolt vastava summa erilaenukontode katteks. Vastupidisel korral, s.t. saaduste eest on

tootjatele krediteerimise hinnast vähem makstud, kantakse erilaenukontolt vastav summa hinnavahede kontole. Need raamatupidamise kanded teeb pank enne erilaenukonto laenu seisu vastandamist krediidi seisuga.

Hinnavahede kontol olevad jäägid kannab pank määratud tähtpäevadel üle kõrgemalseisvate asutuste vastavatele kontodele.

#### Teraviljasaaduste varumise krediteerimine.

Teravilja varuvad vastavad vastuvõtupunktid, teraviljasalved, elevaatorid, teraviljasaaduste kombinaadid jateraviljabaasid.

Riigipank krediteerib neid ettevõtteid erilaenukonto kaudu ja annab sellelt laene järgmiseks otstarbeks:

1) arveldusteks põllumajandussaaduste tootjatega, s. o. maksmiseks sovhoosidele ja kolhoosidele nende poolt üleantud teravilja, heinte, õlgede, heinaseemne ja muu põllumajandusliku toodangu eest;

2) arveldusdokumentide järgi maksmiseks põllumajandusliku toodangu ja selle taara eest, mis saadakse teiselt varumisorganisatsioonidelt või tööstusettevõtetelt, kes esmaselt töötlevad põllumajanduslikke toormaterjale;

3) akreditiivide deebetaviiside tasumiseks, kui akreditiiv on avatud pangakrediidiga;

4) teravilja veokulude eest maksmiseks kolhoosidele ja sovhoosidele;

5) limiteerimata tšekiraamatutest transpordiettevõtetele antud tšekkide maksmiseks.

Peale nende põhiliste ülesannete antakse erilaenukontolt krediiti veel järgmisteks vajadusteks:

1) teede lumest puhastamise kuludeks seal, kus teravilja veetakse välja sügavpunktidest;

2) kuludeks, mis on seotud veoautode saatmisega rajoonidesse, kus vastuvõtupunktidel on vaja transporti vil-

ja vedamiseks;

3) Kasahhi NSV, Altai krai ja Omski oblasti teravilja-vastuvõtuorganisatsioonidele teravilja ühtsetele arvestushindadele juurdemaksmiseks;

4) vahetusoperatsioonidest tekkivate hinnavahede tasaarvestamiseks.

Koos krediteerimisega reguleerib Riigipank teravilja varumisel kujunevaid hinnavaheid, arveldusi käibekulude osas, võtab vastu realisatsioonist saadavaid laekumisi, täidab ja jälgib käibemaksu täielikku ülekandmist riigieelarvesse.

Seoses sellega, et teraviljasaaduste eest maksavad varumisorganisatsioonid erilaenukontolt, on igas teravilja kasvatavas tsoonis kõigile teraviljasaaduste liikidele nähtud ette ka ühtsed arvestushinnad. Nende ühtsete arvestushindade alusel arvestatakse teraviljasaadusi varumissetvõtete bilanssides ja nende järgi krediteerib teraviljasaadusi ka pank.

Seetõttu aga tekib vahe teataval ajavahemikul ühtsetes arvestushindades varutud teravilja maksumuse ja selle summa vahel, mis tegelikult samal perioodil on makstud kolhoosidele ja sovhoosidele neilt vastuvõetud saaduste eest.

Kui varumishinnad on madalamad ühtsetest arvestushindadest, siis kujunevad teravilja-vastuvõtuorganisatsioonidel positiivsed hinnavaheed, kui aga varumishinnad on ühtsetest arvestushindadest kõrgemad, siis negatiivsed hinnavaheed.

Teravilja-vastuvõtuorganisatsioonid esitavad koos erilaenukonto reguleerimise andmetega pangale ka andmed hinnavahede kohta. Hinnavahede arvestamiseks on Riigipanga kontoris avatud teravilja hinnavahede erikonto.

Kui positiivne hinnavahe on suurem, kantakse see erilaenukontolt teravilja hinnavahede erikontole. On negatiivne hinnavahe suurem, siis kantakse teravilja hinnavahede erikontolt vastav summa erilaenukontole. Nende kannete kaudu tasandatakse teravilja hind vastuvõtuorganisatsioonides

ühtse arvestushinnani.

Teravilja-vastuvõtupunktide käibekulud teravilja varumiseks kaetakse kogu ulatuses laekumistest realisatsioonist. Neid kulusid ei arvestata juurde teravilja jääkides, nii nagu toimub teistes varumisorganisatsioonides, ja pank neid kulusid ei krediteeri.

Käibe- ja transpordikulude katmiseks koostavad vastuvõtupunktid iga 15 päeva järel vastavad arvestused käibekulude kohta kehtestatud plaaniliste vormide piires ja transpordikuludeks tegelike kulude ulatuses. Tagastamisele kuuluvast summast arvatakse maha amortisatsioonisumma, liigsete omakäibevahendite olem ja veel saada jäänud summa kaetakse vastava arvestuse alusel realiseerimisvahedest, mis on arvatatud sellel erilaenukonto reguleerimise perioodil.

Kui realiseerimisvahede summast ei jätku saada jäänud summa katmiseks, siis nõutakse vahe sisse Varumisministeeriumi käibevahendite ümberjaotamise kontolt Riigipanga kontoris.

Käibemaks kantakse Eesti NSV-s vastavalt tegelikule laekumisele dekaadide kaupa erilaenukontolt riigieelarvesse.

Teraviljasaaduste varumisorganisatsioonide krediteerimise objektideks on erilaenukontol: ülenormatiivsed teraviljasaaduste jäägid (teravili, jahu, kruubid, oad, sööda-teravili, kliid, kombineeritud loomasöödad, heinaseemned), ladudes, veskites ja teel; heinad ja õled; taara, taaramaterjalid ja presendid; arveldusdokumendid teel ja vormistamata saadetised.

Kõik need väärtused on krediidi tagatiseks limiidivabalt. Kotitaara jaguneb teraviljasalvedes mitmesse järku. Ei krediteerita V ja VI järgu kotte. Kütuse ülenormatiivseid jääke krediteeritakse limiidi piires.

Erilaenukontot reguleeritakse üks kord kuus bilansi andmete l. Hinnavad reguleeritakse enne erilaenukonto reguleerimist ettevõtte poolt esitatud andmete alusel.

Erilaenukontol oleva laenu seis vastandatakse tagatiste seisuga. Tagatiste ülejäägi summas antakse täiendavalt krediiti juurde, puudujäägi ulatuses nõutakse arvelduskontolt sisse.

Teraviljasaaduste eest maksmisel arvestavad varumisorganisatsioonid vastuvõetavate saaduste kvaliteedi arvel kõkkuostuhinnast maha teatava protsendi, mille alusel kogunevad erivahendid, r e f a k t s i o o n i s u m m a d, mida kasutatakse varutud teraviljasaaduste edasiste töötlemiskulude katteks (teravilja puhastamiseks ja kuivatamiseks).

Refaktsiooni summad hoitakse pangas selleks avatud erikontol ja kui tegelikul teraviljasaaduste töötlemisel on kulud suuremad, kui on refaktsioonist raha kogunenud, siis peab vastav vabariiklik keskus puuduva osa täiendavalt juurde andma.

Mõnel juhul loeb pank varumisorganisatsiooni palvel puudujääva refaktsiooni summa kuni 30 päevaks erilaenukontole laenu tagatiseks.

Kui teostatakse teravilja sisemisi ümberjaotamisi varumisorganisatsioonide vahel, siis kirjutatakse arved väljaja ühtsetes arvestushindades, lisades juurde taara väärtuse ja transpordikulud, kui need on kauba saaja kanda.

Teraviljasaaduste lähetamisel teiste linnade ostjatele teostatakse arveldused ostja kohaliku teraviljasaaduste realiseerimispunkti kaudu. Kauba saatja kirjutab arved väljaja teiselinnalisele punktile arveldushindades, viimane aga kauba saajale hulgihindades koos käibemaksuga.

### III. Kaubandusettevõtete krediteerimine.

NLKP XXIV kongressi direktiivid NSV Liidu rahvamajanduse arendamise viie aasta (1971-1975) plaani kohta näevad ette vastavalt elanikkonna tulude kasvule ja tarbeesemete tootmise laiendamisele suurendada käesoleva, üheksanda viis-aastaku kestel jaekaubakäive 1,4-kordseks. Selle ülesande täitmine nõuab pidevat kaubanduse materiaal-tehnilise baasi laiendamist, tema organiseerimise parandamist, progressiivsete müügivormide rakendamist, finantsilise seisukorra tugevdamist.

Nõukogude kaubanduse kogu arengu kestel on pangakrediitid alati olnud tähtis osa kaubanduslike ettevõtete käibevahendite kujundamisel, kaubakäibe laiendamisel, selleks vajalike kaubavarude muretsemisel ja isemajandamise kindlustamisel.

Riigipanga krediidid kaubandusele võrduvad ühe kolmandikuga kõigist panga poolt rahvamajandusele väljaantavatest lühiajalistest krediitidest.

Nõukogude kaubandus jaguneb oma tegevussfääri ja juhtimise printsiipide poolest riiklikuks ja kooperatiivseks kaubanduseks. Riikliku kaubanduse ülesandeks on varustada linnaelanikkonda kõige vajalikuga, kooperatiivne kaubandus varustab eeskätt maaelanikke. Kogu jaekaubandusest langeb 68 % riiklikule kaubandusele, 29 % kooperatiivsele ja ülejääv 3 % kolhoosikaubandusele.

Riigipank krediteerib kaubakäibe alusel riikliku kui ka kooperatiivkaubanduse isemajandavaid jae- ja hulgiettevõtteid, kellel on iseseisev bilanss ja ettenähtud määral omakäibevahendeid.

Krediiti annab Riigipank kaubavarudele, mis ületavad kaubanduslikule ettevõttele määratud omakäibevahendite normatiivi kaupades.

Omakäibevahendeid peab kaubandusettevõttel olema pla-

niliste kaubavarude ja muude vajalike materiaalsete varude kui ka üleminevate rahaliste jääkide katmiseks jaevõrgus.

Omakäibevahendite normatiivi absoluutne summa p l a a n i l i s t e s k a u b a v a r u d e s peab olema vähemalt:

riikliku kaubanduse jae- ja hulgiettevõtetes peale spetsialiseeritud hulgiettevõtete	50 %
riikliku kaubanduse spetsialiseeritud hulgi- ettevõtetes	40 %
tarbijate kooperatiivide jaettevõtetes	15 %
tarbijate kooperatiivide hulgiettevõtetes	10 %

Kaubakäibe krediteerimiseks üksikutele kaubandusorganisaatsioonidele limite ei määrata.

Krediidi üldsumma kaubandusettevõtete krediteerimiseks kaubakäibe alusel igaks kvartaliks määrab Riigipanga krediidiplaanis NSV Liidu Ministrite Nõukogu. Riigipanga juhatuse jaotab selle liiduvabariikide, oblastite, kraide ja autonoomsete vabariikide vahel. Kui antud krediidisummast ei jätku, võib paluda selle suurendamist. Maksunõuete tasumine krediidi arvel ei katke määratud krediidisumma ületamisel.

Kui üldine kaubakäibe krediidi nõudmine on vabariigis väiksem kui Riigipanga juhatuse plaanis vabariigile määratud krediidi summa, tagastab Riigipanga Vabariiklik Kontor Riigipanga juhatusele kasutamata krediidi jäägi.

Selleks, et pank avaks erilaenukonto, esitab kaubandusettevõtte pangale: 1) vastavas vormis avalduse-kohustuse, 2) raamatupidamise bilansi viimasele aruandluse tähtpäevale ja 3) õiendi väljavõtte kinnitatud plaani näitajatest jooksvaks kvartaliks (lisa 1).

Peale erilaenukonto võivad kaubanduslikud ettevõtted saada veel krediiti:

- 1) hooajakaupadele;

- 2) ajutistele ülenormatiivsetele kaubajääkidele;
- 3) ajutisteks vajadusteks;
- 4) muude materiaalsete väärtuste hooajalistele varudele;
- 5) hooaja (sesooni) kuludele ja muudeks sihitusteks, mis on ette nähtud instruksioonides ja lubatud Riigipanga juhatuse poolt.

Kõik need krediidid antakse eraldi laenukontodelt.

Riigipanga asutused arvutavad plaanilise krediidimäära kaubakäibe krediteerimiseks ja teatavad selle kohaliku Riigipanga vabariiklikule kontorile.

Krediidiplaani täitmisel kontrollib Riigipank tegeliku krediidiseisu vastavust plaanile üksikute kaubandusorganisatsioonide järgi kui ka kogu panga osakonna kohta.

Kui krediidiseis ületab plaanilise määra, analüüsib pank ületamise põhjusi ja võtab kasutusele abinõud krediidiseisu viimiseks plaanilise määra piiridesse, seejuures eriti pöörates tähelepanu kaupade müügiplaani täitmisele.

Riigipanga osakond võib paluda suurendada krediidimäära, kui on ületatud jaemüügiplaani ja kaupu rohkem saadud.

Kui krediidimäär on väiksem erilaenukonto krediidiseisust, ei lõpetata selle ületamisel maksmist erilaenukontolt.

Kui suurendamise palve on põhjendatud, siis Riigipanga vabariiklik kontor suurendab krediidimäära, kui üldine vabariigile antud krediidimäär seda lubab, või vajaduse puul nõutab Riigipanga juhatusest plaanilist krediidimäära juurde.

**TRU Raamatukogu**

Omakäibevahendite normatiivi arvutamine kaupades.

Riiklikud kaubanduslikud ettevõtted esitavad aasta algul, kuid hiljemalt 45 päeva peale NSVL Ministrite Nõukogu või Liiduvabariigi Ministrite Nõukogu poolt rahvamajanduse plaani ja riigieelarve vastuvõtmist Riigipanga asutustele õiendi tähtsamate finantsplaani näitajate kohta aastaks, jaotatult kvartalite lõikes (instr. 7, lisa 1 vormis).

Tarbijate kooperatiivid esitavad vastava õiendi kuika omakäibevahendite normatiivide arvestuse kaupades ( lisa 1<sup>b</sup>) igas kvartalis hiljemalt kvartali teise kuu 1. kuu-päevaks.

Riiklikud kaubandusettevõtted esitavad koos õiendi-ga aasta finantsplaani, kooperatiivid kõrgemalt poolt antud näitajad, mida Riigipanga osakonnad võrdlevad õien-ditega ja siis tagastavad.

Riiklike kaubandusorganisatsioonide krediteerimine toi-mub omakäibevahendite n o r m a t i i v i rakendamisega, mis finantsplaanis on määratud k v a r t a l i a l g u - s e k s. Kui normatiiv kaubavarudes vastaval kvartalil väheneb, siis krediteeritakse normatiiviga k v a r t a l i l õ p u k s.

Normatiiv, mida kasutatakse krediteerimisel jooksva kvartalil, arvutatakse järgmises korras.

Instr. 7, lisa 1<sup>a</sup>.

Ettevõtte nimetus:

Tuh. rbl.

I	II	III	IV
kv.	kv.	kv.	kv.

1. Omakäibevahendite normatiiv kaupades ja teistes materiaalsetes väärtustes, mida krediteeritakse kaubakäibe alusel ja mis oli määratud kasutamiseks, möödunud kvartalil (lisa 1, rida 11).

2. Sama finantsplaanis käesolevaks kvartaliks (rida 11 käesoleva kvartali õiendis)
3. Omakäibevahendite normatiiv kaupades, mis kuulub kasutamisele käesoleval kvartalil (väiksem normatiiv, kas rida 1 või 2)

Tarbijate kooperatiivide krediteerimine toimub normatiiviga, mis on arvutatud bilansi alusel k v a r t a l i a l g u s e k s vastavalt omakäibevahendite tegelikule seisule kaupades, maha arvates nendest vahenditest maksimised jooksvad kvartalil (välja arvatud summad pikaajaliste laenude tasumiseks, rahaliste vahendite ülekanded kas nende äravõtmisel või juurdeandmisel, kanded kapitaal-mahutuste finantseerimise fondi).

Vastav arvestus tehakse järgmises korras (instr. 7. lisa 1<sup>b</sup>):

Tuh.rbl.

- I. Omakäibevahendite seis kaupade ja muude materiaalsete väärtuste katteks bilansi järgi jooksva kvartali alguseks
  1. Omakäibevahendid ja püsivad passivad
  2. Käibevälised aktivad
  3. Omakäibevahendid käibes (rida 1-2)  
Arvatakse maha käibes olevate omakäibevahendite summast:
  4. Vahendid, mis paigutatud põllumajandusse (maha arvates Riigipangast saadud sihtkrediidid põllumajandusele)
  5. Kaubakäibe alusel mittekrediteeritavate objektide normatiivid jooksvaks kvartaliks;
    - a) rahalised vahendid
    - b) muud aktivad
    - c) .....

6. Tulumaksu ülekanded jooksva kvartalil
7. Ülekanded kasumist möödunud aasta arvel vastavatesse fondidesse ja liikmetele osamaksult osakasuks (välja arvatud kanded kapitaalmahutuste fondi)
8. Kokku arvatakse maha (read 4+5+6+7)
9. Omakäibevahendid kaupades ja muudes materiaalses väärtustes, mida krediteeritakse kaubakäibe alusel (rida 3-8)

II. Krediteerimiseks omakäibevahendite normatiivi arvutamine.

10. Kaupade, toormaterjali, materjalide, lõpetamata ja valmistoodangu varud plaani järgi:
  - a) möödunud kvartalil
  - b) jooksva kvartalil
11. Omakäibevahendite minimaalne summa (10 % hulgiorganisatsioonidel, 15 % jaettevõtteis vähemast summast real 10<sup>a</sup> või 10<sup>b</sup>)
12. Omakäibevahendite ülejääk (+) või puudujääk (-) (read 9-11 või read 11-9)
13. Omakäibevahendite normatiiv, mis kuulub kasutamisele krediteerimisel jooksva kvartalil (rida 9, kuid mitte vähem, kui on näidatud real 11)

Ettevõtte juhataja:

Pearaamatupidaja:

Pikaajaliste sisesüsteemsete laenude tagasimaks, kooperatiivide arvelduskontole käibevahendite äravõtmise korras ülekantavad summad, samuti summade kandmine kapitalmahutuste finantseerimise kontole toimub erilaenukontolt maksekorraldustega, millel on krediidialatöötaja nõusolev pealdis. Neid kandeid võib teha omakäibevahendite ülejäägi puhul kvartali alguseks viivises oleva võlgnevuse puudumisel.

Peale vahendite ülekandmist toimub laenu tagatiste kontrollimine bilansi alusel selle kuu kohta omakäibevahendite normatiiviga, mida on vähendatud selle summa võrra, kui palju omakäibevahendeid üle kanti.

Kaubandusorganisatsiooni, kellel on ühiskondliku tootlustamise ja tootmisettevõtteid omaette arvelduskontota Riigipangas, krediteeritakse, võttes arvesse omakäibevahendite normatiivi, mis on määratud nende ettevõtete kaupade, toorsinete, materjalide, lõpetamata toodangu ja valmis- toodete varudele.

Kaubandusettevõtetele määratakse ka normatiiv rahalistele vahenditele kassades ja teel. See on tingitud vajadusest vahetusraha järele uuel tööpäeval. Samuti ei ole kõigil kauplustel, eriti maal asuvatel, võimalust iga päev raha panka tuua või sidejaoskonda anda.

Käibevahendite normatiiv määratakse ka muudele materiaalsele väärtustele (aktivatele), nagu püsiv taara, pakkematerjalid, väikeinventar jm., mis on vajalikud normaalseks kauplemiseks.

K a u p a d e r i n g e v ä l t e normid (kaubarude normatiivid päevades) teatatakse kaubandusorganisatsioonidele kõrgemalt poolt selleks, et nende kaudu teha kindlaks p l a a n i l i s e d k a u b a v a r u d absoluutsummas.

Kui esinevad lahkuminekul (üle 5%) kaupade ringevälte, mille alusel kaubandusettevõttele kinnitati plaanilised kaubajäägid, ja kaupade ringevälte vahel, mida on teatanud kõrgemalseisev organ, siis määratakse kaupade

plaanilised jäägid kooskõlastatult Riigipanga osakonnaga või Riigipanga Vabariikliku Kontori ja kaubandusorganisatsioonide kõrgemalseisva organi kokkuleppel.

Kaubandusministeerium võib kokkuleppel Riigipanga Vabariikliku Kontoriga selleks määratud ajavahemiku kestel ümber jaotada kaubajääkide normatiive üksikute kaubandusettevõtete vahel (absoluutsummas vastavalt ringvältele päevades), kuid m i t t e m u u t a omakäibevahendite absoluutsummat plaanilistes kaubavarudes, mis on määratud üksikute kaubandusorganisatsioonide aasta finantsplaanis vastavale kvartalile.

Ümberjaotamisest teatab Riigipanga Vabariiklik Kontor oma osakondadele. Seejuures summa, mille võrra suurendatakse kaubajääkide normatiivi ühel organisatsioonil, peab vastama normatiivide vähendamise summale teistes kaubandusorganisatsioonides.

Krediidi plaanilise määra arvutamine.

Kvartaalselt arvutatakse p l a a n i l i n e k r e d i i d i m ä ä r erilaenukontol igale kaubandusorganisatsioonile, kes kasutab panga krediiti, vastava arvestuse alusel, mille esitab pangale kaubandusorganisatsioon koos kvartalibilansiga (inst. 7, lisa 2).

Arvestus koostatakse järgmises korras.

A. Kaubavarude normatiivile (omahinnas) arvatakse juurde tasulise taara tegelikud jäägid (kaupade all ja tühi), mis kuuluvad hankijatele tagastamisele või taarabaasidele üleandmisele, bilansi järgi kvartali alguseks. Saadud summast arvatakse maha omakäibevahendite n o r m a t i i v k a u p a d e s, mida kasutatakse krediteerimiseks vastaval kvartalil.

B. Kui kaubandusettevõttele on antud kauba müügiplaan

l i s a ü l e s a n n e, siis plaaniline krediidimäär arvutatakse kaubajääkide normatiivist, mida on suurendatud lisaülesande täitmiseks vajatavate kaubajääkide normatiiviga. Selleks jagatakse lisaülesande summa omahinnas kvartalipäevade arvuga ja korrutatakse ringlusvältega päevades.

Näide. Lisaülesanne 90 tuh.rbl. : 90 päevale x 60, kui ringevälde on ettevõttel 60 päeva.

Kui kaubandusettevõtte lisaülesannet ei täida, reguleeritakse erilaenukontol võlgnevus plaanilise krediidimäära järgi, mida on vähendatud lisaülesande mittetäitmisest (omahinnas) tuleneva summa võrra.

Plaanilist krediidimäära, mis on kaubandusettevõttele antud jooksvaks kvartaliks, võrreldakse krediidi plaanilise määraga eelmisel kvartalil. Seejuures krediidi plaanilise määra summaline vahe jaotatakse Riigipanga poolt kuude lõikes võrdsetes osades või vastavalt kvartali kaubakäibeplaani osatähtsusele kuude lõikes.

Neile kaubandusettevõtetele, kellel on ette nähtud kaubakäibeplaanide suurenemine jooksva kvartalil, võib krediidi plaanilist määra suurendada tegeliku krediidi järgi erilaenukontol, kuid mitte üle krediidi plaanilise määra, mis oli ette nähtud jooksva kvartali lõpuks.

Instr. 7, lisa 2.

Krediidi plaanilise määra arvestus  
(ettevõtte nimetus)

..... kvartaliks 197..a. Tuh.rbl.

1. Kaubajääkide normatiiv kaubanduses koos normatiiviga materiaalsetele väärtustele mittemajandavates ettevõtetes omahinnas - kvartali lõpuks (lisa 1, rida 8)
- 1a. Plaaniline kaupade jääk vastavalt kaubakäibe lisaülesandele (90 tuh.rbl.: 90 p. x 60 p.)  
(lisaülesande summa : kvartali päevadele x ringlusvältega)

2. Tagastamisele kuuluv tasuline taara ja selle vormistamata saadetised bilansi järgi kvartali alguseks
3. Omakäibevahendite normatiiv krediteerimisel jooksva kvartalil  
(lisa 1a, rida 3 või lisa 1b, rida 13)
4. Krediidi plaaniline määr kvartali lõpuks  
(rida 1 + 1a + 2 - 3)
5. Krediidi plaaniline määr möödunud kvartalil  
(rida 4 eelmises arvestuses)
6. Krediidi plaanilise määra suurenemine (+) või vähenemine (-) jooksva kvartalil  
(rida 4 - 5 või 5 - 4)

Ettevõtte juhataja:

Pearaamatupidaja:

Krediidi väljaandmisest.

Erilae-nukontolt antakse kaubandusettevõtetele krediiti arveldusdokumentide tasumiseks, transpordikuludeks, tasumiseks toormaterjalide eest, mis saavad kaubandusettevõtetele ja arvelduskontot pangas mitteomavatele ühiskondliku toitlustamise ja tootmisettevõtetele.

Peale nende maksmiste tehakse erilaenukontolt erilaenukonto deebetipoolle veel järgmisi operatsioone:

a) tasutakse kauba saatjate maksenõuded transiitsaadetiste, samuti tühja taara eest, mille ostjad tagastavad edasisaatmiseks hankijatele või taara kogumise ja remondi organisatsioonidele;

b) kaubandusorganisatsioonide maksekorralduste tasu-

mine kaubaoperatsioonidest tekkinud kreditoorse võlgnevuse osas. Maksekorralduses tuleb märkida, et kreditoorne võlgnevus on tekkinud arvelduste puhul kaupade eest;

c) tasutakse ühekordsete tasaarvelduste deebetalsaldod, tšekid limiteerimata tšekiraamatutest transporditeenuste eest ja kantakse ostjatele üle järelaktsepti korras aktseptist keeldunud summad;

d) antakse tšeki järgi välja sularaha ostetud põllumajandussaaduste eest tasumiseks või avanssi nende ostude jaoks;

e) antakse tšeki järgi sularaha arveldusteks komisjonile andjatega, kellelt on võetud komisjonile esemeid ja kui need on müüdud, kuid kaupluse kassas pole küllaldaselt raha;

f) tasutakse arveldusdokumendid materiaalsete väärtuste ja teenuste eest, mida ei krediteerita kaubakäibe alusel, kui arvelduskontol pole raha nende eest maksmiseks;

g) kantakse üle tagatiste kontrollimisel bilansi järgi tagatiste ülejäägi puhul täiendavalt laenu kaubandusettevõtete käsutusse;

h) kantakse üle raha akreditiivide avamiseks antud laenude katteks saabunud deebetaviisi summas kui ka teiste sihtkrediitide tasumiseks nende maksutähtpäevadel, välja arvatud laenu tehniliseks täiustamiseks ja rahvatarbekaupade tootmise laiendamiseks, põhikarja moodustamiseks, ajutiseks käibevahendite täiendamiseks ning kasumi ja omakäibevahendite äravõtmise käskkirjade tasumiseks antud laenude maksmiseks, mis tasutakse kaubandusettevõtte arvelduskontolt.

Arveldusdokumentide tasumine kaubalis-materiaalsete väärtuste ja teenuste eest erilaenukontolt ei jää seisma, kui kaubandusettevõttel on viivisvõlgnevuse kestus üle 30 päeva. Siis makstakse maksenõudeid ainult selles summas, mis on erilaenukontole laekunud eelmisel päeval, maha arvates kaubandusliku hinnalisandi ja palkade maksmiseks mineva summa, mis on samal päeval kantud ettevõtte arvelduskontole, ja käibemaksu, mis on kantud riigieelarvesse. Kõik

teised maksed riigieelarvesse  
tehakse kaubandusettevõtte arvelduskontolt.

A. Vaatamata viivisvõlgnevuse kestusele toimub erilaenukontolt järgmiste maksenõuete maksmine terves ulatuses vastavas järjestuses:

- leiva-saiatoodete ja jahu eest leivatööstustele, kellel pole Riigipangas oma arvelduskontot;
- viina ja viinatoodete eest tarbijate kooperatiividele;
- importkaupade eest, mis on saadud väliskaubanduse organisatsioonide kaudu;
- kartuli, aed- ja puuvilja ning marjade eest riiklikele kaubandusorganisatsioonidele nende kaupade massilise sisseveo ja ostu ajavahemikul 1. septembrist - 1. detsembrini.

B. Kantakse üle realiseeritud kaubanduslik hinda ära erilaenukontolt arvelduskontole plaanis ettenähtud suuruses, maha arvates kulud krediidi protsentide katmiseks, raudtee- ja veetranspordi eest maksmiseks kui ka sularahas kaubanduslikust laekumisest Riigipanga asutustega kooskõlastatud kulud. Realiseeritud hinnatäiendi summa määramiseks, mis tuleb kanda erilaenukontolt arvelduskontole, esitab kaubandusorganisatsioon Riigipangale üks kord kvartalis, hiljemalt kvartali esimese kuu 15. kuupäevaks realiseeritud hinnatäiendi arvutuse. Ülekanded toimuvad kindlatel päevadel vastavalt kokkuleppele kaubandusorganisatsiooniga, kuid mitte harvem kui üks kord iga 5 päeva kestel.

Juhul kui kaubandusorganisatsioonil ei jätku arvelduskontol raha töötasude maksmiseks, võib ta esitada avalduse töötasude broneerimiseks puudavas summas ja pank kannab selle eelmisel päeval erilaenukontole laekunud summadest tagasi ettevõtte arvelduskontole. Tagasikanne tehakse ka viivislaenu puhul või santsioonina ettevõtte krediteerimise katkestamisel.

Erilaenukontole kantakse krediidi tasumiseks ja omavahendite osavõtuks kaupade eest maksmisel. (operatsioonid eri-

laenukonto k r e e d i t i poolel):

a) kaubanduslik laekumine realiseeritud kaupade ja taara eest;

b) ühekordsete tasaarvelduste kreditsaldod ja kreditsaldod arveldustes saldode alusel;

c) hüvitused riigieelarvest hinnavahede katteks seoses hindade alandamisega;

d) tagasimaksed kaubandusorganisatsioonidele järelaktsepti korras makstud maksenõuete aktseptist keeldumise puhul;

e) väljaantud laenud sesoonsete kaupade ning ajutiste ülenormatiivsete kaubavarude tagatisel ja ajutisteks vajadusteks.

Erilaenukontole kantakse ka avansisummad, mis kooperasiivid on saanud oma varumiskontorilt põllumajandussaaduste kokkuostuks ja varumiskontorilt laekunud summad neile üleantud varutud põllumajandussaaduste eest.

Kaubanduslik hinnatäiend realiseeritud kaupadelt kantakse viivisvõlgnevuse olemasolekul ettevõtte arvelduskontole iga päev.

Kaubandusettevõtetele, kes täidavad müügi- ja kasumiplaanid ning hoiavad alles neile eraldatud omakäibevahendid, kantakse raha palkadeks viivisvõlgnevuse puhul erilaenukontolt arvelduskontole, vaatamata erilaenukontole kauba müügist laekunud summa suurusele eelmisel päeval.

Summad, mis on antud erilaenukontolt palkade maksmiseks, peetakse edaspidi kinni kaubandusliku mahahindluse summadest.

Kaubanduslik laekumine, mis on kantud teiselinnaliste mitteisemajandavate ettevõtete alljooksvatele kontodele, kantakse üle erilaenukontodele iga päev, kuid mitte alla 100 rbl. suuruse summana.

Hooajakaupade krediteerimise kord.

Laenud hooajakaupadele antakse kaubandusettevõtetele

e r a l d i l a e n u k o n t o l t .

a) Hooajatööstuskaupade nimekirjad, mis kuuluvad vastaval sesoonil krediteerimisele, kinnitab igale liiduvabariigile Riigipanga juhatus, kooskõlastatult vabariigi ministrite nõukogu ja üleliidulise kooperatiivide keskliiduga (Tsentrosojuz);

b) põllumajandussaadused krediteeritakse ladudes ja hoiukohtades koos taaraga;

c) sool selle kasutamiskohtades: rajoonides, kuhu soola vedu toimub raudteel, 4 kuu varud riiklikus kaubanduses ja 9 kuu varud tarbijate kooperatiivides; rajoonides, kuhu sool veetakse vee- ja raudteetranspordiga, a a s t a v a - r u d kõigil kaubandusorganisatsioonidel.

d) teiste kaupade varud Riigipanga juhatuse erikordusel. Need kaubad makstakse erilaenukontolt koos teiste kaupadega, kuid hiljem vormistatakse neile kaupadele krediit.

Laenud hooajakaupadele antakse välja i l m a l i - m i i d i t a selles ulatuses, kui palju on krediteeritavaid hooajakaupu.

Riigipanga krediidiplaanis nähakse ette krediidid sesoonsetele kaupadele ja need teatatakse vabariiklikele Riigipanga kontoreile kaubandussüsteemide lõikes. Riigipanga kontor määrab ja teatab alluvatele osakondadele üldsumma kõigi kaubandusorganisatsioonide jaoks. Kui panga osakonnale hooajakaupade krediidist ei jätku, siis nõuab ta seda juurde.

Hooajakaupadele antakse laenu ilma e r a l d i n o r - m a t i i v i arvestamata.

Tööstuskaubad krediteeritakse nende ostuhinnas, põllumajandussaadustele lisatakse juurde tegelikud muretsemise ja hoiukulud, kuid mitte üle plaaniliste normide.

Hooajakaupu tuleb ladudes hoida ja arvestada eraldi sama sortimendi kaupadest, kuid osa neist peab olema ka müügiks müügiruumides.

Laenu saamiseks hooajakaupadele esitab kaubandusette-

võtte pangale nende kaupade koosseisu kohta n i m e k i r -  
ja, l a e n u a v a l d u s e j a t ä h t a j a l i -  
s e d k o h u s t u s e d.

Väljaantav laen suunatakse erilaenukontol oleva lae-  
nu tasumiseks.

Hooajakaupade laenu m a k s u t ä h t p ä e v a d  
määratakse peale nende kaupade kogumise aja ja müügiseseo-  
ni alguse iga kuu 30. k u u p ä e v a l e vastavalt kau-  
bandusettevõtte poolt esitatud nende kaubavarude vähene-  
mise plaanile. Lõplik tähtpäev määratakse nende kaupade  
täielikku realiseerimist arvestades. Krediid peab olema ta-  
sutud realiseerimise sesooni lõppemiseks, mida on lühen-  
datud kaupade plaanilise ringlusvälte võrra uue sesooni  
kaupade kogumise algusest.

Näide. Laenu, mille kaupade kogumise aeg on oktoobri-  
kuust kuni märtsikuuni, viimane kaasa arvatud, lõplik tasu-  
mise tähtpäev tuleb määrata ettevõttele, kellel kaupade  
ringlusvälde on 60 päeva, mitte kaugemale juulikuust, s. o.  
60 päeva enne nende kaupade uut kogumise perioodi.

Soola ja põllumajandussaaduste tagatisel antud laenude  
tasumise tähtpäevad määratakse vastavalt kaubandusettevõt-  
te poolt esitatud nende kaupade vähenemise plaanile see-  
ses nende üleandmisega kaubandusvõrku realiseerimiseks.

Põllumajandussaadusi, mida ei suudeta realiseerida en-  
ne uut varumishooaega, pank ei krediteeri.

L a e n u d t a s u t a k s e e r i l a e n u k o n -  
t o l t vaatamata viivisvõlgnevuse olemasolule.

Tagatisi kontrollib pank nende kaupade osas ü k s  
k o r d k u u s 1. kuupäeva seisuga vastava andmiku alu-  
sel kui ka bilansi järgi.

Teatmiku õigsust kontrollitakse kohapeal vastavalt  
panga osakonna juhataja korraldusele kas peale laenu vor-  
mistamist või enne.

Põllumajandussaaduste krediteerimisel tuleb kontrol-  
lida nende hoiutingimusi ja kvaliteeti. Selleks kasutatak-  
se ka riikliku inspeksiooni akte või teiste organite and-  
meid, kes kannavad vastutust põllumajandussaaduste hoiutin-

gimuste eest.

Krediteeritakse ainult heades hoiutingimustes olevaid kvaliteetseid põllumajandussaadusi.

Ajutiste ülenormatiivsete kaubavarude krediteerimine.

Ajutiste ülenormatiivsete kaubavarude krediteerimine toimub eraldilaeenukontolt selleks määratud limiidi piires, mis on ette nähtud Riigipanga krediidiplaanis.

Enne laenu väljaandmist peab pank analüüsima nende kaupade kogunemise põhjusi ja realiseerimise võimalusi.

Väljaantava krediidi summa määratakse nende kaupade ülenormatiivset makstud jääki arvestades, maha arvates sellest vastaval kvartalil täitmata jäänud plaani summa, mis põhjustas kaubajääkide suurenemist ning mittekvaliteetsete ja vähenõutavate kaupade koguse, mida ei krediteerita erilaenukontolt. Maha arvatakse ka hooajakaupade summa, mis on juba krediteeritud.

Arvestus esitatakse pangale seisuga iga kuu 1. kuupäevaks ettenähtud vormis (lisa 6) koos kuubilansiga ja kontrollitakse panga poolt bilansi andmetel.

Kui pank ei saa makstud ülenormatiivsete kaubavarude puudumisel panga osakonnale eraldatud laenulimiiti kasutada, võib osakonna juhataja lubada selle limiidi alusel tasuta kartoogis 2 olevaid krediteeritavate kaupade maksenõudeid erilaenukontolt ja hiljem vormistada laenu ülenormatiivsetele kaubavarudele.

Krediidi vähendamine ülenormatiivsetele kaubavarudele kaubakäibeplaanis mittetäitmise tõttu toimub kvartali esimese ja teise kuu kohta o m a h i n n a s .

Näide. 1. veebruari bilansi järgi arvatakse maha plaani mittetäitmise summa jaanuarikuul, 1. märtsi bilansi järgi jaanuari- ja veebruarikuu eest.

Hulgiettevõtetele arvestatakse plaanist mahajäämist ai-

nult laomüügi operatsioonides.

Kvartalibilanside järgi väljaantava krediidi summe määratakse ilma seda eelmisel kvartalil plaani mitte-täitmise summa võrra vähendamata.

Väljaantava laenu summa vormistatakse tähtajalistele kohustustega vastavalt kaubandusorganisatsiooni nende kaupade vähendamise plaanile ja suunatakse erilaenukontole laenu vähendamiseks.

Tähtaegade saabumisel või tagatise vähenemisel enne tähtaegu laenud tasutakse erilaenukontolt vaatamata viivisvõlgnevuse olemasolule.

Laenude väljaandmine ajutisteks vajadusteks ja nende tasumine.

Kaubandusettevõttele võib anda laene ajutisteks vajadusteks, mis tekivad kaupade sisseveol ja realiseerimisel, kuni 90 päevaks.

Ajutisteks vajadusteks antakse krediiti:

a) seoses kaubavarude ajutise kasvuga kas ebaühtlase või enneaegse sisseveo tõttu. See krediit antakse neile kaubandusorganisatsioonidele, kes täitsid jooksva kvartalil kaubakäibeplaani ja lisaülesande. Krediiti antakse intressidega 2%. Väljaantav laen suunatakse erilaenukontole;

b) kaubavarudele, mis on kogunenud jooksva kvartalil kaubakäibeplaani ja lisaülesande mittetäitmise tõttu. Laen antakse tähtajaga kuni kvartali lõpuni kaubandusettevõtte taotlusel, kuid mitte üle 90 päeva. Sellelt laenult arvestab pank intresse 4%. Laen suunatakse esikorras viivisvõlgnevuse tasumiseks ja ülejäävas osas erilaenukontole. Viivisvõlgnevust, mis tekkis tagatiseta laenu sissenõudmisest, selle laenuga ei tasuta.

c) kaubavarudele, mis on kogunenud NSVL Kaitseministeeriumi või Metsatööstuse Ministeeriumi tööliste varus-

tusosakondadesse seoses tööde ja tegevuse vähenemisega mõnede rajoonides, mis põhjustab ülenormatiivsete kaubajääkide kujunemist. Laen kantakse erilaenukontole. Laenukt võetakse 2 % .

Laenucl ajutisteks vajadusteks antakse välja panga osakonna juhataja loal kaubandusettevõtte põhjendatud avalduse põhjal erilaenukonto reguleerimisel Riigipanga osakonnale selleks eraldatud üldise limiidi piiroides. Laenucl arvestatakse omaette laenukontodel.

Ajutisteks vajadusteks antud laenude tasumise tähtpäevad määratakse kuude viimastele päevadele.

Näide. Kui laen on antud erilaenukonto reguleerimisel 1. mail 60 päevaks, siis laenu tasumise päevaks on 30. juuni (1 + 60 päeva - 31 päeva mais - järelikult on tasumise päev 30. juuni) ja see lubab arvestada laenu tasumist erilaenukonto reguleerimisel juunikuul eest. Tähtaegade saabumisel tasutakse ajutisteks vajadusteks antud laenucl erilaenukontolt vaatamata viivises olevale võlgnevusele.

Kui laen on antud seoses kaubakäibeplaani mittetäitmisega, lisatakse laenu summa peale tasumist erilaenukontolt tähtajalistele maksetele.

Tagatiste kontrollimine toimub koos erilaenukontol oleva laenu kontrollimisega bilansi andmetel.

Muud krediitiliigid.

Kaubandusettevõtetele antakse krediiti ka ülenormatiivsete hooajaliste materiaalsele väärustele tagatisel (söödad, kütus, taara, jää) ja seosonsetele kulutustele (taimekasvatases, loomakasvatases jt.) eraldi laenukontodelt korras, mis on ette nähtud Riigipanga instruksioonis nr. 1.

Väljaantavad laenucl suunatakse esikorras tagatiseta,

viivises olevate ja samal päeval maksmisele kuuluvate laenu-  
nude tasumiseks ning ülejäävas summas arvelduskontole.

Need laenud t a s u t a k s e tähtaegade saabumisel  
või tagatiste puudumisel e r i l a e n u k o n t o l t,  
viivislaenu puhul kantakse aga sellele lisaks viivislae-  
nukontole.

T e e l o l e v a t e a r v e l d u s d o k u m e n t i  
t i d e krediteerimine ja akreditiivide avamine toimub  
Riigipanga instruksioonis nr. 2 10. juulist 1970.a. antud  
korras.

Teel olevate arveldusdokumentide laen antakse erilae-  
nukontolt. Krediidi suurus kaubandusettevõtetele, kes ei  
maksa käibemaksu, oneneb teel olevate arveldusdokumentide  
summast, mida pank võtab tagatiseks ilma mahaarvestusprot-  
senti (skidka) arvestamata.

Hulgiorganisatsioonidel, kes maksavad käibemaksu, arva-  
takse käibemaksuprotsent plaani järgi realiseeritavate kau-  
pade kogusummast müügihindades.

Erilaenukonto reguleerimisel vastandatakse selle seis  
krediidi plaanilise määraga, enne krediidi seisu vähendades  
teel olevate arveldusdokumentide summa võrra, mille suurus  
on teel olevate arveldusdokumentide jääk reguleerimise päe-  
vaks.

Bilansi järgi tagatiste kontrollimisel lisatakse maks-  
tud kaupade jäägile teel olevate arveldusdokumentide laenu  
tagatiste summa.

Laenud a k r e d i t i i v i d e a v a m i s e k s  
antakse kaubandusettevõtetele e r a l d i l a e n u k o n t o  
l t. Kaupadele, mis on tasunud akreditiivi kaudu, antak-  
se erilaenukontolt krediiti MFO<sup>x</sup>) deebetaviisi saabumisel,  
vaatamata viivislaenu olemasolule, ja suunatakse akredi-  
tiivlaenu tasumiseks.

Kui akreditiiv oli avatud ettevõtte omavahenditest, siis  
antakse vastavas summas krediiti üldises korras.

Kaubandusettevõtetele, kes o s t a v a d e l a n i -  
k e l t mitmesuguseid e s e m e i d sularahas ja võta-

<sup>x</sup> MFO - filiaalidevahelised operatsioonid.

vad selleks tšekiga raha oma arvelduskontolt, võib anda nende summade taastamiseks erilaenukontolt krediiti. Selleks peab ettevõtte pangale esitama õiendi, milles on märgitud ostupunktid, kviiitungite numbrid ja nende järgi makstud summad. Laenude väljaandmine toimub kord 5 päeva kestel või vajaduse korral ka lühemate vaheaegadega.

Vabariigi kaubandusministeeriumile kui ka peavalitsuse õigustes tegutsevatele organitele võib Riigipank anda krediiti nende käskkirjade alusel, millega võetakse alluvatelt ettevõtetelt ära osakaasumit ja suunatakse teistele kaubandusettevõtetele plaanis ettenähtud kahjumite katteks või omakäibe vahendite täiendamiseks, aga ka kaubanduslike ettevõtete omavahendite ümberjaotamiseks korras, mis on ette nähtud Riigipanga juhatuse kirjas nr.1596 punkt 9 29.aprillist 1967.a.

Krediiti antakse, kui puudub viivisvõlgnevus, käskkirjas ettenähtud summas, kuid mitte rohkem kui ühe kuu kasumi ulatuses, mis kuulub plaani järgi ümberjaotamisele, samuti omakäibe vahendite summale, mis kuulub ettevõttelt äravõtmisele aastaaruande järgi seoses normatiivide muutumisega.

Ettevõtetele, kellelt käskkirjade alusel võetakse ära käibevahendeid või kasumeid ja kelle arvelduskontol puudub raha nende käskkirjade tasumiseks, antakse eraldi avatud laenukontolt selleks 20 päevaks arvelduskrediit. Seda krediiti limiidiga ei piirata ja seda võib välja anda ainult siis, kui viivisvõlgnevuse kestus ei ületa 30 päeva.

Seda krediiti kustutatakse iga päev arvelduskontolt päeva lõpul, kui arvelduskontol on vaba raha jääki, ja lõpliku tähtpäeva saabumisel nõutakse sisse laenude tasumise üldises korras.

Kaubandusettevõttele antakse krediiti ka omakäibe vahendite asendamiseks, mis on immobiliseeritud debitoorsesse võlgnevusse pretensioonide järgi, mis on kohtu või arbitraaži poolt välja mõistetud, kaasa arvatud tähtajaliselt tasumata ositimaksud võlgu müüdnud kaupade eest, kui need kohustused on vormistatud notari pealdisega, samuti võlgnevus puudujääkidest ja riisumistest, mis on kohtu poolt määratud sissenõudmisele.

Krediiti antakse järgmises korras:

a) kaubandusettevõtte esitab vormikohase avalduse. Panga osakond määrab krediidi suuruse iseseisvalt viimases kvartalibilansis näidatud debitoorse võlgnevuse järgi pretensioonide kohta, mis on kohtu poolt välja mõistetud. Krediiti antakse eraldi laenukontolt ja suunatakse erilaenukontol oleva võlgnevuse katteks;

b) kvartalibilansi järgi vastandab Riigipank kohtu ja arbitraaži poolt väljamõistetud debitoorse võlgnevuse pretensioonide järgi juba antud krediidi summaga nendele nõudmistele. Kui selline debitoorne võlgnevus on suurenenud, siis annab pank täiendavat krediiti ja kannab selle erilaenukontole; on võlgnevus vähenenud, siis nõutakse vähenemise summas laen sisse, kandes sissenõutava summa erilaenukonto deebetisse. Seda krediiti võib anda ja ka sisse nõuda kuubilansside alusel, kui ettevõtte esitab vajalikud andmed debitoorse võlgnevuse kohta, mis on kohtu poolt välja mõistetud;

c) tarbijate kooperatiividele antakse seda krediiti ainult selle summa piirides, kui palju kooperatiivi omakäibevahendite seis ületab minimaalse määra.

Näiteks kui debitoorne võlgnevus on 30 tuh.rbl., normatiiv kaubajääkide katteks 75 tuh.rbl., minimaalse määra juures 50 tuh.rbl., siis võib krediiti anda 25 tuh.rbl., s.o. mitte rohkem kui omakäibevahendite seis ületab minimaalset omakäibevahendite normatiivi.

Riiklikkudele kaubandusettevõtetele antakse seda krediiti mitte üle omakäibevahendite normatiivi kaupades ja muudes materiaalses väärtustes, mida rakendatakse vastaval kvartalil. Nad maksavad sellelt krediidilt 5 %.

Tarbijate kooperatiivid maksavad 2 %.

Kaubandusettevõtetele, kes müüvad kaupu võlgu kodanikele, annab Riigipank laenu võlgustajate võlakohustuste tagatisel, mille makstühpäevad pole veel saabunud. Laenu antakse eraldi laenukontolt ja suunatakse erilaenukontol oleva võlgnevuse tasumiseks. Laenu tagatise seisu vähenemisel seoses võlgustude tasumisega kaetakse tagatiseta jäänud laenusummad erilaenukontolt.

Väljaantava laenu suuruse määrab Riigipank ettevõtte kuubilansi andmetel.

Laenu omakäibevahendite täiendamiseks antakse kaubandusettevõtetele, kes pole täitnud kasumiplaani kõrgemalseisvate finantseerivate organite garantiikirja alusel kuni 6 kuuks, kui ettevõtte poolt esitatud abinõude plaanist nähtub, et aasta lõpuks kasumiplaan täidetakse. Laenu suurus määratakse jooksva aastal täitmata jäänud plaanilise kasumi summaga, kuid mitte rohkem, kui loodetakse saada täiendavat kasumit laenu tähtaja kestel, arvestades omakäibevahendite puudujäägi suurust, saadud garantiikirja suurust ja laenu limiiti selleks sihituduseks. Laenu tasumise tähtpäev ei tohi ületada jooksvat aastat.

Erilaenukontol oleva laenu reguleerimine.

Riigipank kontrollib igas kvartalis ja määrab kuude lõikes summad, mida kaubandusettevõtte peab kandma erilaenukontole krediidi tasumiseks ja omavahendite osavõtu katteks kaupade realiseerimisest.

Neid makseid kokku nimetatakse tähtajalisteks makseteks.

Tähtajaliste maksete s u u r u s erilaenukontole määratakse vastavalt kaubandusettevõttele kinnitatud kaubakäibeplaanile ja lisaülesandele kvartaliks (jaotatult kuudele), arvates käibesse ka ühiskondlike toitlustusettevõtete, kellel pole arvelduskontosid Riigipangas, plaanilise käibe.

Riikliku kaubanduse spetsialiseeritud hulgiorganisatsioonidele määratakse tähtajaliste maksete suurus laooperatsioonide (kaasa arvatud kaupade sisesüsteemi käive) ja kaubasaadetiste transiitoperatsioonide alusel.

Tähtajaliste maksete arvestus koostatakse vastas vormis ja esitatakse Riigipangale hiljemalt kvartali esimese kuu 15. päevaks (instr.7, lisa 4).

Lisa 4

### A r v e s t u s

tähtajaliste maksete kandmiseks erilaenukontole.

Ettevõtte nimetus .....  
 ..... kvartaliks 197 ...a.

Tuh. rbl.

	S e l l e s t		
Kokku	1	2	3
kvarta- lik	kuu	kuu	kuu

T ä h t a j a l i s t e m a k -  
s e t e a r v e s t u s

1. Kaubakäibeplaan jaemüügihindades, kaasa arvatud ühiskondlike toitlustusettevõtete käive, kellel pole arvelduskontot Riigipangas (tähtajalised maksed erilaenukontole)

2. Lisaülesanne
3. ....
4. ....
5. Kokku tähtajalisi makseid
6. Tähtajaline makse 1 päevaks  
(rida 5 summa jagatakse töö-  
päevade arvule kuus)

Kuu möödumisel võrdleb Riigipank kaupade t e g e l i k k u realiseerimist plaaniga (tähtajaliste maksete laekumise-  
ga), laenu seisust vastavust erilaenukontol kuu lõpuks  
p l a a n i l i s e k r e d i i d i m ä ä r a g a ja neil  
andmetel reguleerib võlgnevuse kuu 1. päeva seisuga.

Reguleerimine toimub kaubandusliku ettevõtte õiendi  
alusel kaubakäibeplaani ja lisaülesande täitmise kohta jae-  
müügihindades ( lisa 8 ) päevadel, nagu on kokku lepitud kau-  
bandusorganisatsioonidega, kuid hiljemalt 3. tööpäeval pä-  
rast kuu lõppemist. Vajaduse puhul võib panga osakonna juha-  
taja seda aega pikendada 2-3 päeva võrra.

Lisa 8.

### Õ i e n d

käibeplaani ja lisaülesande täitmisest  
197... kvartalil.

Ettevõtte nimetus: .....

Kaubakäive kasvavas summas kvartali algusest	Sellest kauba- käive...kuni.. (möödunud kuul või reguleeri- mise ajavahe- mikul)
--	---

1. Kaubakäibeplan
2. Lisaülesanne
3. Kaubakäibe koguplaan (1+2)
4. Tegelik plaani täitmine
5. Kaubakäibeplaani ja lisa-  
ülesande ületamine (rida  
4-3)

6. Mahajäämus (rida 3-4)  
 kaubakäibeplaani ja lisa-  
 ülesande täitmisel:  
 a) põhiplaanist  
 b) lisaülesandest.

Ettevõtte juhataja:  
 Pearaamatupidaja:

Hulgiettevõtted, kes maksavad käibemaksu, koostavad äiendi plaani täitmise kohta jaehindades, kuid märgivad ka erireal andmed plaani täitmise kohta müügihindades ilma käibemaksuta.

Riigipank kontrollib kaubakäibe õigsuse määramist reguleeritaval perioodil, maha arvates kaubakäibe täitmisest kvartali algusest laekunud summast vastava summa eelmise reguleerimise perioodil.

Hiljem kontrollitakse äiendit raamatupidamise aruandlusega nii pangas kui ka kaubandusorganisatsioonis kohapeal.

Reguleerimise arvestus koostatakse, nagu on näidatud lisa 9.

Lisa 9.

A r v e s t u s

erilaenukonto nr. .... reguleerimiseks.

Ettevõtte nimetus: .....

A j a v a h e m i k u d				
1.-30.	1.-31.	1.-15.	16.-30.	
aprilli- ni	maili ni	juuni- ni	juuni- ni	
1	2	3	4	5

1. Kaubakäibeplaan koos lisa-  
 ülesandega (tähtajalised  
 maksed) ja erilaenukontolt  
 tasutud ajutise vajaduse  
 laenud

2. Tegelik kaubakäive re-  
guleeritava ajavahe-  
mikul lisa 8, rida 4)
3. Laekumine kaubakäibest  
ületab tähtajalisi  
makseid (rida 2-1)
- 3a. Sellest suunatakse  
viivisvõlgnevuse  
katteks
4. Vähem laekumisi, kui  
on vaja tähtajaliste  
maksete katteks
5. Puudujääki laekumis-  
tes vähendatakse lae-  
kumiste plaani ületami-  
se summa võrra eelmis-  
te perioodide kaubakäi-  
bes ja lisaülesande  
täitmisel kasvavas sum-  
mas kvartali algusest  
(lisa 8, rida 5 eelmisel  
perioodil), maha arvates  
summad, mis kanti ajuti-  
se vajaduse laenu katteks  
möödunud kvartalil
6. Vähem laekunud kaubakäi-  
best tähtajaliste makse-  
te katteks (rida 4-5)

Sellest:

7. Seoses kaubakäibeplaani  
mittetäitmisega (rida 6a  
lisa 8, veerg 3), kuid mitte  
rohkem käesoleva arvestu-  
se rida 6-ndast reguleerimi-  
se kuupäeval

8. Seoses kaubamüügi lisaülesande mittetäitmisega ja ajutisteks vajadusteks saadud laenude tasumisega (rida 6-7)
9. Erilaenukontol olev võlgnevus perioodi lõpuks võrreldud krediidi plaanilise määraga (rida 4 reguleerimise arvestuses)
10. Reguleerimisel arvestatav plaaniline krediidimäär (lisa 2, veerg 3)
11. Võlgnevus ületab plaanilist krediidimäära (rida 9 - 10)
12. Võlgnevus, mis kuulub sissenõudmisele erilaenukontolt kaubakäibeplaani mittetäitmise summas, kuid mitte rohkem kui see ületab plaanilist krediidimäära (rea 6 summa, kuid mitte rohkem rea 11 summast)

Kui reguleerimisel selgub, et kaubanduslik ettevõtte ületas kaubakäibeplaani ja lisaülesande möödunud kuul ja seetõttu tegelik laekumine ületab nõutavad tähtajalised maksed, siis ületamise summa arvatakse järgmistel kuudel plaani mittetäitmise katteks.

Kui kaubandusorganisatsioon ei täitnud plaani ja lisaülesannet möödunud kuul, siis seetõttu erilaenukontol tasumata jäänud krediidi n õ u a b pank sisse ettevõtte a r - v e l d u s k o n t o l t. Seejuures arvelduskontolt sisse-

nõutavat summat v ä h e n d a t a k s e :

a) summa võrra, mille ulatuses käesoleva kvartali eelmistel kuudel ületati kaubakäibeplaani ja lisaülesanne kasvavas summas.

Riikliku kaubanduse spetsialiseeritud hulgiorganisatsioonidel võib puudujääke tähtajalistes maksetes vähendada kaupade hulgirealisatsiooniplaani mittetäitmise summa võrra laost ja transiidina.

b) vahe võrra tegeliku võlgnevuse, mis kuulub sissenõudmisele arvelduskontolt (peale eelmise kuu kaubakäibe ületamise summa mahaarvamist), ja plaanilise krediidimäära vahel.

Plaanilist krediidimäära korrigeeritakse ja vähendatakse lisaülesande mittetäitmisel korras, mis on ette nähtud plaanilise krediidimäära arvutamise kohta (instr. 7, punkt 10). Võlgnevus, mida vastandatakse plaanilise krediidimääraga, tehakse kindlaks õiendi (lisa 9) järgi, mis on toodud lk. 73.

Kaubandusettevõttele võib anda krediiti hädavajalikeks vajadusteks, mis on tekkinud seoses kaupade ebakorrapärase sisseveo ja realiseerimisega.

Näide. Kaubandusettevõtte ei täitnud veebruarikuul kaubakäibeplaani ja lisaülesannet 100 tuh.rbl. ulatuses; jaanuarikuul sama ettevõtte ületas mõlemad 20 tuh.rbl. ulatuses; plaaniline krediidimäär, mida vähendati seoses lisaülesande mittetäitmisega, on 700 tuh.rbl., laenu tegelik seis 1.märtsil on 760 tuh. rbl.

Kaubakäibeplaani ja lisaülesande täitmisel esines mahaäämus 100 tuh.rbl., mida võib vähendada 20 tuh.rbl. ulatuses eelmise kuu plaani ületamise arvel. Seega jääb sisse nõuda arvelduskonto kauðu erilaenukontol olevast laenust 100 tuh. rbl. - 20 tuh.rbl. = 80 tuh.rbl. Kuid et laenu tegelik seis ületab plaanilise krediidimäära  $760 - 700 = 60$  tuh. rbl., siis tuleb arvelduskontolt sisse nõuda ainult 60 tuh. rbl.

Ettevõtte palvel võib pank anda ajutisteks vajadusteks laenu, kuid mitte üle 60 tuh.rbl.

A r v e s t u s i kaubandusettevõtte p l a a n i  
t ä i t m i s e s t a l u s t a t a k s e i g a l  
k v a r t a l i l u u e s t i. Jooksva kvartalil plaani  
ületamist või alatäitmist ei võeta järgmisel kvartalil  
enam arvesse.

Ajutisteks vajadusteks antud laenu summa, mis oli an-  
tud seoses kaubakäibeplaani ja lisaülesande mittetäitmisega  
eelmisel kvartalil, kuid mille tasumine toimus reguleeritaval  
periodil, lisatakse tähtajalistele maksetele  
juurde.

Kaubakäibeplaani ja lisaülesande mittetäitmisel peab  
kaubandusettevõtte panga nõudmisel esitama koos erilaenu-  
konto reguleerimiseks vajalike dokumentidega õiendi abi-  
nõude kohta, mida ettevõtte rakendab edaspidi plaani täit-  
miseks.

Kaubandusettevõttele, kes süstemaatiliselt ei täida  
kaubakäibeplaan 2-3 kuud järjest ega võta midagi ette  
olukorra parandamiseks, võib nõuda arvelduskontolt erilae-  
nukontol oleva võlgnevuse tasumiseks kaubakäibeplaani mit-  
tetäitmise kogu summat, vaatamata sellele, kas erilaenu-  
konto seis ületab plaanilist krediidimäära.

Kui kaubandusettevõttel seoses krediidi sissenõudmise-  
ga arvelduskontolt kujuneb v i i v i s v õ l g n e v u s,  
siis laekumine kantakse erilaenukontole harilikus korras,  
kuid arvelduskontol olev raha kantakse viivisvõlgnevuse  
tasumiseks Riigipangas maksetele ettenähtud järjestuses.

Viivisvõlgnevuse kujunemisel toimub erilaenukonto re-  
guleerimine k a k s k o r d a k u u s, iga 1. ja 16. kuu-  
päeva seisuga või teistel kaubandusettevõttega kooskõlas-  
tatud kuupäevadel, kuid mitte tihedamalt kui üks kord 5 päe-  
va kestel ja kohustuslikult 1. kuupäeva seisuga. Reguleeri-  
mine toimub alati lisa nr. 9 vormis.

Üksikjuhtudel võib panga osakonna juhataja nõusolekul  
erilaenukontot reguleerida ka erakorraliselt.

Laenu reguleerimiseks esitab kaubandusorganisatsioon  
pangale õiendi kaubakäibeplaani ja lisaülesande täitmisest  
kõrvas kokkuvõttes kvartalil algusest kui ka perioodi

kohta, mida reguleeritakse ( lisa nr. 8).

Laekumise summa, mis ületab tähtajalised maksed reguleeritava perioodil, kantakse erilaenukontolt viivises oleva võlgnevuse kattteks selle summa piirides, mis jäi puudu tähtajalistest maksetest, kuid mitte rohkem, kui erilaenukonto seis ületab plaanilise krediidimäära.

Peale viivisvõlgnevuse tasumist toimub arveldusdokumentide maksmine kaupade eest üldises korras. Järjekordne erilaenukonto reguleerimine toimub 1.kuupäeva seisuga perioodi kohta sellest kuupäevast, millal tehti viimane reguleerimine, kuni kuu lõpuni.

Kontroll majandusliku tegevuse ja krediidi tagatiste üle.

Kaubandusettevõtete krediteerimisel peavad Riigipanga asutused süstemaatiliselt kontrollima kaubakäibeplani ja lisaülesande täitmist, kasumiplani täitmist, omakäibevahendite alleshoidu ja kasutamist, kaubavarude koosseisu, välja selgitama mittenõutavaid ja ebakvaliteetseid kaupu, et operatiivselt mõjutada krediidi kaudu kaubandusettevõtete majanduslik-finantsilist tegevust.

Laenude tagatiste kontrollimine.

Riigipank kontrollib igas kuus kaubandusettevõtte bilansi alusel laenude tagatise kõigi laenu liikide kohta, mis on antud kaupade tagatisele kaubakäibe erilaenukontolt, samuti hooajakaupadele, ajutistele ülenormatiivsetele kaubajääkidele ja ajutisteks vajadusteks.

Laenude tagatiseks on koos kaupadega ladudes ja müügi võrgus ka tasuline taara, mis kuulub tagastamisele, kuid ka toormaterjalid, materjalid, lõpetamata ja valmistoodang alluvates ettevõtetes, kellel pole arvelduskontosid Riigipangas. Peale selle võetakse veel tagatiseks:

a) kaubad, mis on teel mitte üle 3 kuu, arvates nende väljasaatmise kuupäevast, samuti kaubad, mis tasuti makse-

korraldustega kuu viimasel 3 päeval ja on kohale veetud hankijate ladudest hiljemalt kolme päeva jooksul nende kaupade maksmise päevast; kaupu, mis hankija on saatnud raudteel ja veeteed mööda, võib tagatiseks võtta 5 kuu kestel, arvates nende väljasaatmise päevast. Kaugesse põhja on see tähtaeg 12 kuud;

b) v o r m i s t a m a t a s a a d e t i s e d kaupade ja taara hinnas. Need on saadetised, mis on lähetatud ettevõtte ladudest enne kuupäeva, millele on koostatud bilanss, ja maksenõuded on antud pankla inkassoks mitte hiljem tähtajast, mis on ette nähtud laenu väljaandmiseks teel olevate arveldusdokumentide tagatisel;

c) s u l a r a h a j ä ä g i d k a s s a s, teel ja allkontodel mitteisemajandavatel ettevõtetel üle jooksvale kvartalile kinnitatud normatiivi;

d) h a n k i j a t e v õ l g n e v u s arveldustes plaaniliste maksete korras kaupade ja taara eest möödunud perioodil, samuti rahandusorganitelt saada olevad summad kaupade hinnavahede ja hinnalisandite kui ka teravilja, soola ja teiste kaupade vedude arvel;

e) bilansis näidatud summad NSVL Ministrite Nõukogu korraldusel toimunud j a e h i n d a d e a l a n d a m i s e arvel, mis kuuluvad katmisele riigieelarvest, kuid mitte kauem nende hüvitamiseks ettenähtud tähtpäevast; samuti kaupade allahindamise summad vananenud mudelite ja fassongide tõttu, kuni nende summade hüvitamiseni vastava fondi summadest, mis on fondi kantud jooksva aastal, kuid mitte hiljem kui 1. detsembri bilansi alusel;

f) tagatised teel olevate arveldusdokumentide laenule. Tagatiste seis kindlakstegemisel arvatakse üldisest tagatiste summast, mis eespool märgitud, maha ebakvaliteetsed, vähenõutavad ja seismajäänud kaubad, mille maksumus on kantud kontole "Laenuid kaupadele, mida ei krediteerita kaubakäibe alusel"; kreditoorne võlgnevus kõigi arveldusvormide järgi, mis kuulub krediteeritavate kaubalis-materiaalsete väärtuste ja trans-

pordi kulude juurde, samuti eelseisvate kulude reserv, mis on ette nähtud kaupade loomuliku kao katmiseks.

Võlgnevust hankijatele kaupade eest, mis saadatud transiidina ja varumiskaupadele, arvesse ei võeta.

Kui kreditoorne võlgnevus on osaliselt tekkinud kaubalis-materiaalsete väärtuste eest, mida ei krediteerita, siis selle kohta peab olema lisatud bilansile vastav õiend.

Tasutud kaupade ja muude aktive summast kuulub m a h a a r v a m i s e l e o m a k ä i b e v a h e n d i t e n o r m a t i i v kaupade kui ka muude materiaalsete väärtuste kohta, mida kasutatakse krediteerimisel kuni aruande (bilansi) tähtpäevani, samuti hooajakaubad krediteeritava osa suuruses, krediteeritav ülenormatiivsete kaupade jääk ja laenu ajutisteks vajadusteks.

Ülejääv tagatiste summa vastandatakse erilaenukontol oleva laenu summaga, mida on korrigeeritud 1. kuupäeva seisuga tehtud erilaenukonto reguleerimise tulemusega.

Kui võlgnevus erilaenukontol on suurem, kui on tagatise, siis nõutakse tagatisteta võlgnevus sisse arvelduskontol olevast rahast ja rahast, mis veel laekub arvelduskontole järgneva kahe päeva kestel.

Nende kahe päeva kestel analüüsib panga juhataja koos kaubandusettevõtte juhtkonnaga tegureid, mis põhjustasid tagatiste puudujäägi ja otsivad allikaid selle katmiseks. Seejuures võib toimuda erakorraline erilaenukonto reguleerimine ajavahemiku kohta viimase reguleerimise kuupäevast kuni tagatiste kontrollarvestuse koostamiseni.

Tagatisteta võlgnevus, mis on jäänud tasumata, kantakse kolmanda päeva algul viivislaenu kontole, kui arvelduskontol puudub raha. Järgnevalt hakatakse erilaenukontot reguleerima k a k s k o r d a kuus või kord iga 10 päeva järel, s.o. 1., 11. ja 21. kuupäeval.

Kui ettevõtte esitab kuubilansi hilinemisega, siis esinev tagatisteta võlgnevus nõutakse kohe arvelduskontolt sisse kaht soodustuspäeva andmata.

On tagatisteta võlgnevus tekkinud seoses ostjate mittemaksmise või aktseptist keeldumise tõttu, siis sissenõud-

misele kuuluvat võlasummat võib vähendada panga osakonna loal selles summas, nagu ostjate ülalmärgitud võlgnevus on vähenevad bilansi kuupäevast kuni bilansi panka esitamiseni. Avalduses peab kaubandusorganisatsioon näitama, kui suur oli selline debitoorne võlgnevus bilansikuupäeval ja kui palju jäi võlgnevust bilansi panka esitamise päevaks.

Samuti tuleb vähendada tagatisteta võlgnevust kaupade väärtuse summas, mis oli tasutud maksekorraldustega, kuid polnud välja veetud hankijate ladudest kolme päeva jooksul, arvates maksmise päevast, kui need kaubad saabusid enne bilansi panka esitamist ostja lattu.

Kui kaubandusettevõtte bilansi järgi selgub tagatiste ülejääk, võib erilaenukontolt ettevõttele anda täiendavat krediiti tagatiste ülejäägi piirides.

Sisekvartaalsetel bilansikuupäevadel määratakse krediididi suurus tagatiste ülejäägile arvestades kaubakäibeplani täitmist.

Kui ettevõtte jooksva kvartalil ei täitnud plaani, kaasa arvatud lisaülesanne, vähendatakse täiendava krediidimäära esimesel ja teisel kvartali kuul erilaenukonto reguleerimisel sissenõudmisele esitatud tähtajalise makse summas kas ühe või kahe möödunud kuu eest, arvates sellest maha laenu ajutisteks vajadusteks.

Kvartalibilansi puhul antakse krediiti tagatistete ülejäägi piirides ilma seda vähendamata seoses kaubakäibeplani mittetäitmisega möödunud kvartalil, kuid arvestades omakäibevahendite normatiivi juurdekasvu (vähenemist) kaupades, mis kuulub kasutamisele jooksva kvartalil, võrreldes normatiiviga, mida kasutati möödunud kvartalil.

Tagatiste ülejäägile antud laen suunatakse esikorras viivisvõlgnevuse tasumiseks, siis sellel päeval tasumisele tulevate laenude maksmiseks, mis kuuluvad tasumisele kaubandusettevõtte arvelduskontolt. Need on laenud, mis saadud tehnika täiustamiseks, laiatarbekaupade tootmi-

se suurendamiseks, ajutise käibevahendite puudujäägi katteks, käskkirjade alusel antud, aga ka kasumi ja käibevahendite ümberjaotamiseks antud laenude tasumiseks. Veel järeljääv summa kantakse arvelduskontole.

Kaubandusettevõtte võib täiendada krediidi kasutamisest ka ära ütleda, tehes selle kohta oma kirjaliku avalduse või vastava märkuse bilanssi. Seda korraldust arvestab pank ainult siis, kui pole nõudmisi ettevõtte arvelduskonto vastu.

Väljavõtmata jäänud täiendavat krediiti võib ettevõtte saada ka hiljem, kui selleks kujuneb vajadus, kuid mitte hiljem aruandele järgneva kuu 30/31. päeva. Näiteks 1. aprilli bilansi järgi hiljemalt 30. aprillil.

Riigipanga osakonnad peavad valikkorras kontrollima kohtadel kaupade hoidmise tingimusi ja vastavatel bilansikontodel näidatud krediteeritavaid väärtusi, teel olevate ja lähetatud kaupade arvestuse õigsust, arveldusi ostjatega võlgu müüdü kaupade eest, vormistamata saadetiste arvestamist, debitorset ja kreditorset võlgnevust.

#### Kontroll kaubandusettevõtte majandusliku ja finantsilise tegevuse üle.

Kui analüüsi alusel on kindlaks tehtud kaubandusorganisatsiooni nõrk töö, tuleb panga poolt esitada nõudmine ettevõtte juhtkonnale selle parandamiseks.

NSVL Ministrite Nõukogu suurendas määrusega nr. 168 11. märtsist 1971.a. "Riikliku ja kooperatiiv kaubandusettevõtete krediteerimise paremustamisest NSVL Riigipangas" krediidi osatähtsust kaubanduse arendamisel, tugevdades selleks finantskontrolli kaupade sisseveo ja realiseerimise üle ja täiustades isemajandamist kaubandusorganisatsioonides, et sellega kindlustada kaubakäibeplaanide täitmist koos lisaülesandega. Kaubakäibeplani täitmisest oleneb ka NSVL Riigipanga k a s s a -

p l a a n i t ä i t m i n e .

Riigipank võib lõpetada nende kaubandusorganisatsioonide krediteerimise täielikult või mõnede laenu liikide osas, kes süstemaatiliselt lasevad tekkida viivis- ja tagatisteta võlgnevusi, mis on tingitud kahjumiga töötamisest, omakäibevahendite mittealleshoiust, kasumiplaani mittetäitmisest, vahendite paigutamisest debitoorsesse võlgnevusse, kapitaal mahutusse ja kapitaalremondi üleplaanilistesse kuludesse.

Krediteerimist tohib lõpetada Riigipanga asutuse juhataja 60 päeva pärast peale kaubandusorganisatsiooni juhtkonna ja selle kõrgema organi hoiatamist.

Krediidisanktsioonide rakendamisest kaubandusorganisatsiooni vastu teatab pank ettevõtte kõrgemalseisvale organile ja Riigipanga kontorile.

Sanktsioonide rakendamist otsustatakse peale kvartalibilansi analüüsimist.

Omakäibevahendite puudujääk väljendub nende mittevastavuses normatiividele. See võib tekkida kasumiplaani mittetäitmisel kasumi plaanilisest ülekandmisest rahandusorganitele. Sel puhul võib kaubandusettevõtte paluda arvestada rahandusorgani tagasikannet järgneval kvartalil.

Kaubandusettevõtted, kellel on käibe vahendite puudujääk, mis ei ole kujunenud ettevõtte süütõttu, võivad krediteeruda kõrgema organi garantsi alusel. Garantiikirja saamisest teatab see Riigipanga asutus, kes peab kõrgemalseisva organi kontosid.

Tekib kaubandusettevõttel viivisvõlgnevus, siis selle katmine toimub erilaenukontolt kaubakäibeplaani ja lisasande ületamisel, kuid ka garantiikirja alusel broneeritud summadest.

Kui kõrgemalseisev organisatsioon keeldub andmast garantiikirja või see ei ole pangale vastuvõetav, siis krediteerimine lõpetatakse.

Krediteerimise lõpetamisel toimuvad erilaenukontolt pangaoperatsioonid järgmises korras;

1. Arveldusdokumentide maksmine erilaenukontolt lõpetatakse peale leiva-saiatoodete, jahu, põllumajandussaaduste, viina, (tarbijate kooperatiividele) ja importkaupade ning riiklikele kaubandusettevõtetele puu- ja aedvilja eest nende varumise kõrghooajal 1.septembrist - 1. detsembrini.

2. Kogu laekumine kantakse erilaenukontole ja kaubanduslik hinnatäiend erilaenukontolt määratud tähtpäeval tagasi arvelduskontole.

3. Inkassoks antud maksenõudeid võetakse teel olevate arveldusdokumentide krediidi tagatiseks seni, kuni erilaenukonto seis pole vähenenud teel olevate arveldusdokumentide seisuni. Sellele tasemele jõudmisel lõpetatakse arveldusdokumentide vastuvõtt teel olevate arveldusdokumentide laenu tagatiseks.

4. Laenu hooajakaupadele, ajutistele ülenormatiivsetele kaubajääkidele ja ajutisteks vajadusteks tasutakse nende tähtpäevade saabumisel erilaenukontolt.

5. Tagatiste kontrollimine toimub bilansside järgi. Laene tagatiste ülejäägile ei anta.

6. Erilaenukonto reguleerimine teostatakse harilikus korras.

Kui erilaenukontol kujuneb krediitsaldo, siis kantakse see viivisvõlgnevuse katteks ja ülejäävas summas arvelduskontole. On tähtajaline ja viivises olev võlgnevus tervenisti tasutud, siis laekumised kantakse arvelduskontole ja erilaenukontolt toimuvad arveldused ainult põllumajandussaaduste eest ning väliskaubanduse organisatsioonidele maksmiseks. Kujunev võlgnevus järgneva tööpäeva alguseks nõutakse sisse arvelduskontolt ja kui seal puudub raha, siis kantakse viivisvõlgnevuse kontole.

Riigipanga osakonna juhatajad võivad krediteerimiselt võetud kaubandusettevõtetele anda laene limiteerimata tse-

kiraamatutest transpordiorganisatsioonidele väljaantud tšekide tasumiseks, uue tehnika rakendamise kuludeks ja laiatarbekaupade tootmise suurendamiseks avatud laenukontodelt.

Kui kaubanduslik ettevõtte kõrvaldab põhjused, mis pärast ta krediteerimiselt ära võeti, võib teda ennistada krediteerimisele Riigipanga osakonna juhataja otsusel. Peale uuesti krediteerimisele võtmist makstakse erilaenukontolt kõik arveldusdokumendid: nii näiteks kartoteegis 2 olevad kui ka need, mille tasumise tähtpäevad on ees, ja jätkatakse ka kõiki teisi operatsioone erilaenukontol üldiselt kehtivas korras.

Kontroll kaubavarude koosseisu üle.

Riigipank jälgib pidevalt erilaenukonto seisu ja võrdleb seda plaanilise krediidimääraga. Selleks peetakse pangas vastavat arvestuskaarti.

Kui võlgnevus ületab plaanilise krediidimäära, nõuab pank krediidi seisu alandamist ja selle viimist kehtiva krediidimäära piiridesse.

Üleplaaniliselt võlgnevuselt maksab ettevõtte 4%. On kaubandusettevõttel süstemaatiliselt 2-3 kuu kestel ülenormatiivsed mittesihtkrediitidega kaetud kaubajäägid, siis hoiatab Riigipank ettevõtet. Ei arvesta ettevõtte hoiatust, siis 30 päeva järel peale hoiatamist toimub arveldusdokumentide maksmine erilaenukontolt ainult selles summas, kui palju oli müügist laekumisi eelmisel päeval.

Kui kuu aja jooksul ettevõttel, kes ei täida kaubakäibeplani (kahe kuu jooksul, kes täidab müügiplane) ja kellel maksmine erilaenukontolt toimub eelmise päeva laekumiste piirides, kaubajäägid ja laenuseis ei alane, hakkatakse seda ettevõtet krediteerima plaanilise krediidimäära piirides.

Laenuseisu viimiseks plaanilise krediidimäärani võib panga osakonna juhataja krediidimäär ületava krediidisumma sisse nõuda või katkestada maksenõuete tasumise erilaenukontolt peale leiva-saiatoodete ja teiste eespool loetletud kaupade. Peale laenu viimist plaanilise krediidimäärani toimub maksmine erilaenukontolteelmise päeva kaubamüügi laekumiste piirides, arvates sellest maha arvelduskontole kantud kaubandusliku hinnalisandi, väljamaksed palkades jm.

Kaubandusettevõtte palvel võib panga juhataja lubada maksta eriti nõutavate kaupade maksenõudeid üle eelmise päeva laekumise.

Laenu tagatiste kontrollimisel bilansi alusel võib tagatiste ülejäägi arvel anda ettevõttele täiendavat krediiti, kuid mitte rohkem, kui suur on kontrollimise päeval kasutamata plaaniline krediidimäär.

Kui kaubajäägid on viidud plaanilisele tasemele, jätkatakse krediteerimist harilikus korras.

Muretseb aga kaubandusorganisatsioon pidevalt mitteminevaid kaupu juurde, võib Riigipank keelata selliste kaupade tasumist erilaenukontolt. Seda sanktsiooni võib pank kasutada 60 päeva peale kaubandusettevõtte juhtkonna ja hankijate kirjalikku hoiatamist. Selle sanktsiooni rakendamisel peab vastav panga töötaja iga päev kõik tasumisele tulevad maksenõuded läbi vaatama ja neile, mis tasumisele ei kuulu, tegema märkuse "Mitte maksta erilaenukontolt". Need maksenõuded tasutakse kehtivas maksete järjestuses arvelduskontolt.

Pank kontrollib kohapeal kaubavarude koosseisu. Kui kontrollimisel avastatakse vähenõutavate ja madala kvaliteediga kaupu, siis koostatakse selle kohta akt, milles märgitakse ka põhjused, miks kaup ei ole kõlblik. Selles summas, kui palju on avastatud ebakvaliteetseid, vähenõutavaid ja vananenud tegumoega kaupu, kantakse laen erilaenukontolt eraldi avatud kontole "Laenud kaupadele mida ei krediteerita kaubakäibe alusel". Sellelt laenult arvestab pank 5%. Selle krediidi tasumine toimub erilae-

nukontolt õiendi põhjal, milles on näidatud, kui palju ja kui suures summas neid kaupu on juba realiseeritud.

Kontroll Riigipangale esitatava aruandluse ja teiste andmete esitamise üle.

Kui kaubandusettevõtte ei esita pangale kõrgemalt poolt määratud tähtpäeval raamatupidamise aruannet (bilanssi) lisadega ja andmikke tagatiste kohta üksikute krediteeritavate objektide lõikes, plaanilise krediidimäära arvestust, väljavõtet finantsplaanist (lisa nr. 1) või esitab ebaõiged andmed, võib Riigipanga osakonna juhataja peale hoiatamist 2 tööpäeva ulatuses ette katkestada uute laenude väljaandmise ja rakendada 10 päevaks operatsioonide tegemiseks erilaenukontol korra, mille järgi erilaenukontolt makstakse ainult selles summas maksenõudeid, kui palju on eelmisel päeval müügist laekunud erilaenukontole.

Ei ole ettevõtte nõutavaid aruandeid esitanud antud tähtpäevaks, siis 10 päeva möödumisel lõpetab pank erilaenukontolt maksenõuete tasumise.

Kui ettevõtte põhjusega ei esita tähtajaliselt (3 päeva peale aruantava perioodi lõppu) õiendit kaubakäibeplaani täitmisest erilaenukonto reguleerimiseks, siis katkestab Riigipank kahe tööpäeva järel määratud tähtpäevast arveldusdokumentide maksmise erilaenukontolt kuni õiendi esitamiseni.

Mittetähtajaliselt bilansi esitamisel ei anna pank täiendavat krediiti tagatiste ülejäägile.

Ei esita ettevõtte tähtajaliselt arvestust tähtajalistest maksete ja realiseeritud kaubandusliku hinnatäieni kohta (lisa nr.4), katkestab Riigipank hinnatäiendite kandmise arvelduskontole kuni arvestuse saamiseni. Peale vastava õiendi esita-

mist kantakse hinnatäiendid üle selle perioodi eest, kus ülekandmine sanktsioonina seisis, kuid mitte rohkem kui jooksva kuu algusest kuni arvestuse esitamiseni.

Kui bilansis ei ole õigesti näidatud võlgustjate möödunud tähtaegadega võlgnevust bilansi real "Arveldused kaupade eest, mis müüdüd võlgu, mille tasumise tähtpäevad pole veel saabunud", siis vähendab pank laenu nendele võlakohustustele selles summas, kui palju ostjate möödalastud tähtpäevadega võlakohustusi on näidatud ebaõigest eespool märgitud bilansi real. Ei paranda kaubandusettevõtte arvepidamist selles osas, võib pank lõpetada laenu andmise võlgustjate võlakohustustele.

#### IV. Varustus-turustusettevõtete krediteerimine.

Varustus-turustusettevõtete põhiline ülesanne on varustada sotsialistlikku tööstust kõige vajalikuga tootmiseks. Ettevõtete õigeaegne ja komplektne varustamine kõige uuemate tootmisvahendite ja materjalidega on esmase tähtsusega käesoleval teaduse ja tehnika progressi ajastul. Suur tähtsus on ka materiaal-tehnilise varustamise vormide ja meetodite täiustamisel ja NLKP 1965.a. septembripleenumi otsuste alusel NSVL Ministrite Nõukogu juurde liidulis-vabariikliku alluvusega materiaal-tehnilise varustamise komitee organiseerimisel. Komitee ülesandeks on planeerida rahvamajanduse varustamist; jaotada toedangut, mille väljalase toimub vastavate ministriumide plaani järgi; kontrollida, et ettevõtted tähtajaliselt täidaksid ettenähtud plaanid ja masinad, seadmed ning muud materjalid jaotusplaanide alusel tellijatele edasi saadaksid.

NSVL Riigipanga Eesti Vabariiklik Kontor teenindab 23 varustus-turustusorganisatsiooni, kellest 10 alluvad ENSV Ministrite Nõukogu juures olevale Materiaal-tehnilise Varustuse Peavalitsusele.

Varustus-turustusettevõtete krediteerimine toimub NSVL Riigipanga 14. okt. 1964.a. instruksiooni nr. 4 alusel, mida hiljem on täiendatud.

Riigipank krediteerib isemajandavaid varustus-turustusettevõtteid, kellel on iseseisev bilanss ja omakäibevahendid kauba käibe alusel. Krediteerimine toimub erilaenukontolt. Omakäibevahendite normatiivi absoluutne summa on 35 % plaanilistest kaubajääkidest. Teised normatiivid, rahaliste vahendite jäägid ja muud aktivad peavad kogu ulatuses olema kaetud omavahenditega.

Varustus-turustusettevõtete üleviimisel krediteerimisele kaubakäibe alusel ei asendata ettevõtte omakäibeva-

hendeid pangakrediidiga ja Riigipanga kontorisse vastavale käibevahendite asendamise kontole midagi üle ei anta.

Krediteerimisel määratakse igale varustus-turustusettevõttele iga kvartali kohta krediteerimise kontrollarv. Erilaenukonto avamisel esitab varustus-turustusorganisatsioon pangale avalduse-kohustuse ettenähtud vormis (vorm 29, Riigipanga 29.dets. 1961.a. instr. nr. 1).

Erilaenukontolt makstakse arveldusdokumendid kõigi kaubalis-materiaalsete väärtuste ja teenuste eest peale materjalide, mis on määratud kapitaalremondiks või kapitalmahutusteks. Erilaenukontolt kantakse riigieelarvesse käibemaks realiseeritud kaupadelt; arvelduskontole mittekrediteeritavate elementide katteks vastava arvutuse järgi määratud summa vähemalt üks kord 5 päeva kestel ja töötasude broneerimise puhul selleks vajatav summa sama päeva laekumistest. Erilaenukontolt võib kanda ka vahendeid kreditoorse võlgnevuse katteks kaupade eest.

Varustus-turustusettevõtete ülesandeks on ettevõtetelt vastu võtta viimastele mittevajalikud ja liigsed materjalid. Nende materjalide eest tasumiseks annab pank krediiti erilaenukontolt.

Kogu laekumine kaupade realiseerimisest kantakse varustus-turustusettevõtete erilaenukontole.

Kaks korda kuus (1.-15. ja 16.-30/31.) reguleerib Riigipank erilaenukontot. Reguleerimiseks esitavad varustus-turustus-ettevõtted pangale andmed reguleeritava perioodil realiseerimisest laekunud summade kohta. Teade tuleb esitada mitte hiljem kui 3 tööpäeva reguleerimise perioodi möödumisest. Reguleerimisel vastandatakse realiseerimisest laekunud summat selle summaga, mis plaani järgi pidi laekuma. Plaani järgi laekumisele kuuluvat summat nimetatakse tähtajaliseks makseks. Tähtajalise makse suurus tehakse kindlaks kvartali müügiplaani alusel, jagades selle kuudele. Kui laekumisi on plaanist vähem seoses põhjustega, mis otseselt ei olenenud ette-

võttest, võib Riigipanga osakonna juhataja puudujäänud summa katmist pikendada 60 päeva võrra. Pikendatud summa vormistatakse tähtajalise võlakohustusena. Tasumise tähtaeg võib ulatuda ka järgmisse kvartalisse. Erilaenukonto reguleerimisel perioodi eest, mil kuulub tasumisele ka pikendatud laenu tähtajaline kohustus, arvatakse juurde selle perioodi tähtajalise makse summale, s.o. suurendatakse tähtajalist makset. Seega peab sellel perioodil realisatsioon suurem olema.

Kui reguleerimisel selgub, et reguleeritaval perioodil on realiseerimisest rohkem laekunud erilaenukontole, kui oli ettenähtud plaaniline tähtajaline makse, siis kokkuleppel ettevõttega kaetakse rohkem laekunud summast eelmisel perioodil puudujäänud ja pikendatud tähtajalised maksed, ülejääv summa jääb aga sellel aastal eelseisvate perioodide tähtajaliste maksete katteks. Arvelduskontole neid summasi ei kanta.

Kui on aga vähem laekunud, siis nõutakse puuduv osa sisse arvelduskontolt ja kui seal raha ei jätku, siis kantakse puudujääv summa viivislaenu kontole. On varustus-turustusettevõtte tekkinud viivisvõlgnevus, siis kantakse kogu laekumine realisatsioonist endiselt erilaenukontole ja jätkatakse mittekrediteeritavate elementide summa ülekandmist iga päev arvelduskontole.

Viivislaenu puhul reguleerib pank erilaenukontot iga päev või kokkuleppel ettevõttega üks kord 3-5 päeva kestel, kohustuslikult aga igal 1. ja 16. kuupäeval. Igapäevane reguleerimine seisneb selles, et pank vastandab eelmisel päeval realiseerimisest erilaenukontole laekunud summa ühe päeva peale langeva tähtajalise makse summaga.

On laekumisi vähem kui päevale langev tähtajaline makse, siis lisatakse puuduv summa juurde järgmise päeva tähtajalisele maksele. Ei ole viivisvõlgnevus reguleerimisperioodi lõpuks kaetud, siis reguleeritakse laen kas 15. või 30.(31.) kuupäeval ja kogu puudujääv tähtajalise makse summa kantakse viivislaenukontole.

Kestab viivisvõlgnevus üle 30 päeva, siis maksab pank

erilaenukontolt maksenõudeid kaupade ja teenuste eest ainult eelmisel päeval erilaenukontole laekunud summade pii-rides, mis on vähendatud mittekrediteeritavate elementide katteks tagasikantava summa võrra.

Pärast viivisvõlgnevuse tasumist jätkub maksenõuete maksmine erilaenukontolt üldises korras. Erilaenukonto reguleerimine toimub ettenähtud tähtpäeval viivisvõlgnevuse tasumise päevast alates.

Kuubilansside alusel kontrollib pank krediidi tagatise. Koos bilansiga esitab ettevõtte andmiku kaupade jääkide kohta.

Tagatiseks võetakse:

- a) kaubad ladudes ja teel omahinnas;
- b) vormistamata saadetised plaanilises omahinnas, mis on lähetatud aruande esitamise päevale eelnenud päevadel;
- c) raha teel summas, mis ületab jooksva kvartali normatiivi.

Arvatakse maha, et saada tagatise summat;

- a) ebakvaliteetsete, seisujäänud, vähendatavate kaupade summa;
- b) kreditoorne võlgnevus peale võlgnevuse transiit-saadetistena saadetud kaupade eest.

Makstud kaupade jäägist arvatakse veel maha o m a - k ä i b e v a h e n d i t e n o r m a t i i v kaupades.

Saadud tagatiste summa vastandatakse erilaenukontol oleva laenu summaga bilansi kuupäeval, mida on korrigeeritud viimase perioodi kohta tehtud reguleerimise tagajärgedega. Saadud summale arvestatakse veel juurde pool käibemaksu summast, mis on koos laekumisega realisatsioonist kantud erilaenukontole ja sealt pärast 1. kuupäeva riigieelarvesse. Juurde arvatakse ka aktseptist keeldumiste summa, mida ettevõtte ise on esitanud või mis on temale saabunud ostjatelt.

Kui tagatiste summa on laenu seisust suurem, siis võib

anda täiendavat laenu vaba tagatise piirides, mis on vähendatud summa võrra, mille ulatuses jooksvas kvartalis ettevõtte pole täitnud laost realiseerimise plaani omahinnas.

Täiendav krediit antakse välja ainult kontrollarvu piirides.

Kui aga tagatised ei kata krediidi seisust; siis nõuab pank tagatisteta võlgnevuse sisse ettevõtte arvelduskontolt ja kui seal ei ole raha, kannab viivislaenude kontole.

Laenu seisust kontrollarvu ületamisel pidevalt üle 30 päeva, kui see on tingitud vähenõutud kaupade kuhjumisest ja müükide vähenemisest, nõuab pank abinõude rakendamist selleks, et viia krediidi seisust kontrollarvu piiridesse. Maksmisi erilaenukontolt seisma ei panda.

Kui ettevõtte olukorra parandamiseks midagi ette ei võta, võib pank ettevõtte arvelduskontolt katta selle osa laenust, mis ületab kontrollarvu. Ei jätku arvelduskontol selleks raha, siis võib pank laenu puuduva osa kanda erilaenukontolt viivislaenude kontole.

Pank võib ka piirata arveldusdokumentide tasumist kaupade ja teenuste eest erilaenukontolt kuni summani, mis eelmisel päeval laekus erilaenukontole. Laekunud summat vähendab pank arvelduskontole kantud mittekrediteeritavate elementide summa ja riigieelarvesse kantud käibemaksu summa võrra.

Kui erilaenukonto seis on tõusnud seoses kaupade saabumisega, mida pank võib krediteerida ka sesoonsete kaupadena, siis erilaenukontol kontrollarvu ületavat laenusummat pank sisse ei nõua, kuni otsustatakse plaanilise laenu väljaandmise küsimus sesoonsetele kaupadele.

Katkestatakse ettevõtte krediteerimine seoses tema viimisega krediteerimise erirežiimile või mõne teise sanktsiooni rakendamisel, siis viivisvõlgnevuse tekkimisel erakorraliselt erilaenukontot ei reguleerita. Viivisvõlgnevuse tasumiseks suunatakse realiseerimisest saadavad summad pärast mittekrediteeritavate elementide mahaarvamist ja käibemaksu tasumist riigieelarvesse.

On viivisvõlgnevus tasutud ja kaubakäibekrediit erilaenukontol kontrollarvu piirides, jätkub ettevõtte krediteerimine üldises korras.

Teel olevad arveldusdokumendid krediteeritakse erilaenukontolt. Bilansi järgi tagatiste kontrollimisel vähendatakse teel olevate arveldusdokumentide summas erilaenukontol olevat laenu seisuga enne selle vastandamist tagatiste seisuga.

Kaupade realiseerimine toimub kas otseselt varustus-turustusorganisatsiooni ladudest või transiidina. Transiidina realiseerimiseil lähetab hankija kaubad otseselt ostjale ilma lao vahendusega. On lao kaudu realiseerimine vähenenud transiidina realiseerimise suurenemise tõttu ja seepärast ei ole ettevõtte täitnud tähtajalisi makseid erilaenukontole, loeb pank selles summas mittetäitmise põhjendatuks ega nõua laenu sisse arvelduskontolt. Transiidina realiseerimine kiirendab kaupade ringlust ja on seega varustus-turustusettevõtte hea töö näitaja.

Касутатуд जुहендматерјалид.

1. Указания о порядке краткосрочного кредитования совхозов и других государственных сельскохозяйственных предприятий, переведенных в виде опыта на полный хозяйственный расчет. - Государственный банк СССР, 5 июня 1967 года, № 50-67.
2. Указания о прямом банковском краткосрочном кредитовании колхозов по специальному текущему счету (второй вариант опытного кредитования колхозов). Утвержден председателем Государственного банка СССР 11 марта 1967 г.
3. Инструкция Госбанка СССР № 4 от 14 октября 1964 г. О порядке кредитования снабженческо-сбытовых организаций системы Всесоюзного объединения "Сельхозтехника" по товарообороту.
4. Инструкция Госбанка СССР № 1 от 29 декабря 1961 г. О порядке кредитования предприятий под сверхнормативные запасы товароматериальных ценностей и сезонные затраты.
5. Письмо Государственного банка СССР от 13 июля 1970 г. № 1895 об усилении контроля за правильностью открытия счетов в учреждениях Государственного банка и сберегательных кассах, а также за совершением денежно-расчетных операций по этим счетам.
6. Инструкция от 12 июля 1967 г. Министерства финансов, Государственного банка и Министерства сельского хозяйства СССР. О финансировании и кредитовании затрат на формирование основного стада в совхозах и других государственных сельскохозяйственных предприятиях.
7. Инструкция Госбанка СССР № 7 от 15 июня 1972 г. О порядке кредитования торговых организаций.

## Sisukord.

### Saateks

I. Põllumajanduse krediteerimine .....	3
1. Sovhooside krediteerimine .....	4
2. Kolhooside krediteerimine .....	12
3. Koonalise "Põllumajandustehnika" krediteerimine .....	22
II. Varumisorganisatsioonide krediteerimine .....	34
III. Kaubandusettevõtete krediteerimine .....	49
IV. Varustus-turustusettevõtete krediteerimine .....	89

Леонхард Кангур

ОРГАНИЗАЦИЯ И ПЛАНИРОВАНИЕ КРЕДИТА

II

На эстонском языке

Тартуский государственный университет

СССР, г. Тарту, ул. Пликооли, 18

Vastutav toimetaja S. Kalnin

Korrektorid E. Oja ja V. Lang

Paljundamisele antud 5.IV 1973. Ofsetpa-  
ber 30x42. 1/4. Trükipoognaid 6,0. Ting-  
trükipoognaid 5,58. Arvestuspoognaid  
5,15. Trükiarv 300. MB 03097.Tell.nr.388.  
TRÜ rotaprint, ENSV, Tartu, Pälsoni tn.14

Hind 18 kop.



Hind 18 kop.

A

31887

189637<sup>II</sup>

TÜ RAAMATUKOGU



1 0300 00475884 5